

Препоръчан начин за цитиране на публикацията:

Пенчев, Г. Правна защита на атмосферния въздух от замърсяване: актуални екологоправни проблеми. // Предизвикай правото!, 2026, № 2, с. 1–43

Автор: проф. д.ю.н. Георги Пенчев, Юридически факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

Правна защита на атмосферния въздух от замърсяване: актуални екологоправни проблеми

Увод

Атмосферният въздух е един от основните компоненти на околната среда. В специализираната географска и екологична литература се изтъква, че той представлява смес от определени газове, известно количество твърди примеси и водни капчици, като над земната повърхност неговият състав като „сух въздух“ включва 78,08% азот, 20,95% (според някои други учени – 20,40%) кислород и от останалите 0,97% по-голямата част се пада на аргона (0,93%) и въглеродният диоксид (двуокис) (0,03%), като този газов състав на атмосферата се запазва приблизително на височина 20-25 км¹. Поради изключително важното му значение за съществуването на биосферата² и за извършването на климатичните и хидроложките процеси на Земята, опазването му от замърсяване се очертава като един от най-актуалните екологични проблеми на нашата съвременност. Същевременно този проблем има не само национален, но и глобален характер във връзка с очертаващата се опасна за човечеството тенденция към изменение (и по-специално в аспекта му на „глобално затопляне“ – бел. авт.) на климата³. То е предизвикано главно от антропогенното въздействие върху околната среда и по-специално в резултат на емисиите на т.нар. „парникови газове“, сред които в най-голямо количество е въглеродният диоксид (двуокис)⁴. Известно е, че тези газове

¹ Вж. **Димитров, Д.** Обща климатология. София: Наука и изкуство, 1976, с. 26-27; **Живков, Ж.** – В: **Живков, Ж., Т. Лялев, Г. Джолов, Д. Петров, К. Караиванов.** Световният екологичен проблем. София: Партиздат, 1984, с. 15; **Козарев, Н.** Качество на въздуха. София: Гей-Либрис, 2015, с. 9; **Нам, К.** Ландшафтна екология. София: Фондация „Национална и международна сигурност“, 2013, с. 135.

² Понятието „биосфера“ има гръцки произход от думите „bios“ – живот и „sfera“ – кълбо. В екологичната литература е изтъкнато, че съдържанието му включва тази част от атмосферата, хидросферата и литосферата на Земята, която е населена с живи организми – вж. **Караиванов, К.** – В: **Живков, Ж., Т. Лялев, Г. Джолов, Д. Петров, К. Караиванов.** Цит. съч., с. 316.

³ Д. Димитров е дефинирал понятието „климат“ като „природно явление, възникнало при тясното взаимодействие между радиационните, циркулационните и физикогеографските процеси в дадено място или територия“ – вж. **Димитров, Д.** Цит. съч., с. 23.

⁴ Вж. в тази насока **Димитров, Д.** Цит. съч., с. 27; **Козарев, Н.** Цит. съч., с. 9-10. Освен въглеродния диоксид (двуокис) (CO₂), другите основни парникови газове са метан (CH₄), диазотен оксид (N₂O), хидрофлуоркарбони (HFCs), перфлуоркарбони (PFCs) и серен хексафлуорид (SF₆).

задържат по-голямата част от слънчевата топлина в атмосферата, предизвиквайки по този начин вредоносни за човечеството и околната среда явления като засушавания, бури и наводнения. Тези вредоносни последици обаче, са трудно прогнозируеми. Следователно изменението на климата се очертава като един от най-важните и сложни екологични проблеми, за разрешаването на който е необходимо, от една страна, добре балансирано национално законодателство по опазване на въздуха от замърсяване, а от друга страна, ефективно международно сътрудничество в тази област⁵. По-нататък ще бъдат посочени някои примери, за да се очертае неговата значимост.

На първо място може да се изтъкне обстоятелството, че по данни на някои учени, температурата на повърхността на Земята е с 0,6°C по-висока, отколкото преди един век, а концентрацията на парниковите газове продължава да расте. Сред тях най-значим по вредоносното си въздействие засега е въглеродният двуокис (диоксид) – CO₂, като неговите концентрации понастоящем в атмосферата са по-високи от когато и да било през последните 400 000 години и темповете им се ускоряват⁶. Според някои руски учени към 2035 г. се очаква удвояване на съдържанието на CO₂ в атмосферата и съответно глобално затопляне между 1,5°C и 4,5°C⁷.

По данни от доклад на правителството на САЩ от 2004 г. относно промените в климата, нефтът е причинител на две пети от общите емисии на CO₂ в атмосферния въздух⁸. Според някои американски учени електроцентралите, използващи твърди горива (въглища), произвеждат около 70% от електрическата енергия в световен мащаб⁹ и изтъкват, че за да се избегне глобалното изменение на климата е необходимо до средата на 21 век да бъдат намалени емисиите на CO₂ в атмосферния въздух с 80%, изразявайки скептицизъм в постигането на тази цел със съществуващите технологии¹⁰. Като подходи за постигането на тази цел те предлагат, от една страна, драстично увеличаване на производството на електрическа енергия от възобновяеми източници (енергия от слънцето, вятъра, водата, както и от атомни електроцентрали)¹¹, а от друга страна, публични и частни инвестиции в „широкообхватни“ технологии¹².

⁵ Относно международното сътрудничество в тази насока, вж. напр. **Bothe, M., E. Rehlinger**. Climate Change as a Problem of Law and Policy. – In: Climate Change Policy. Utrecht: Eleven International Publishing, 2005, p. 1–16; **Rajamani, L.** Legal Principles Relating to Climate Change. – In: The International Law Association. Report of the Seventy-Fifth Conference held in Sofia, August, 2012. London: The International Law Association, 2012, p. 432–489.

⁶ Вж. **Прю, Т., К. Флавин, Д. Соун.** Да променим икономиката, основана на нефта. – В: Състоянието на планетата. 2005. София: Книжен тигър, 2005, с. 168; **Кънчева, Б., М. Станева.** Климатът отвърща на удара. – Тема. София, 2006, № 34, с. 15–16; **Симеонов, П.** Някои характеристики на измененията в глобалния климат и особености на времето през 2000 година в България. – Наука. София, 2001, № 2, с. 73, а на с. 74 този автор посочва, че от 1750 г. до 2000 г. концентрациите на парникови газове са се увеличили както следва: на CO₂ с 31%, на метана със 151%, на двуазотния окис със 17% и изтъква, че естествените фактори (слънчева активност и аерозоли от вулканичен произход) имат малък принос за глобалното затопляне.

⁷ Вж. напр. **Бринчук, М.** Экологическое право. Москва: Городец, 2009, с. 404; **Нашето общо бъдеще. Доклад на Международната комисия за опазване на околната среда и за развитие.** София: ДИ „Д-р Петър Берон“, 1989, с. 182.

⁸ Цитирано по: **Прю, Т., К. Флавин, Д. Соун.** Цит. съч., с. 167.

⁹ Вж. **Sivaram, V., T. Norris.** The Clean Energy Revolution. – Foreign Affairs. New York, 2016, Vol. 95, № 3, May/June, p. 148.

¹⁰ Ibidem, p. 156.

¹¹ Ibidem, p. 148.

¹² Ibidem, p. 156.

По данни на работна група I („Основа на физическата наука“) към Междуправителствената група по изменението на климата¹³, изтъкнати в нейния Шести обобщен доклад по изменението на климата от 06.08.2021 г., който фактически е предварителен (междинен) и всъщност част на разработвания от 2015 г. цялостен такъв доклад, впоследствие приет в окончателната си редакция в 2023 г. (AR6 Synthesis Report: Climate Change 2023), глобалното повишение на температурата на планетата за периода 2001-2020 г. е средно с 0,99°C спрямо периода 1850-1900 г. (т.е. т.нар. „прединдустриален период“ в развитието на човешката цивилизация – бел. авт.), като повишението на температурата за периода 2011-2020 г. спрямо периода 1850-1900 г. по отношение на сушата е средно с 1,09°C, а по отношение на океаните – с 0,88°C, а същевременно е констатирано, че човешкото въздействие, причиняващо глобалното затопляне на „атмосферата, океаните и земята (в смисъл на сушата – бел. авт.)“ е „недвусмислено“ и е довело до „широкоразпространени и резки промени в атмосферата, океана, криосферата и биосферата“¹⁴. Експертите от тази работна група подчертават още, че е „много вероятно“¹⁵ тези изменения в климата да са обусловени от емисиите на парникови газове, причинени от човешка дейност¹⁶. В окончателния (цялостен) текст на Шестия обобщен доклад по изменение на климата, одобрен в 2023 г., експертите уточняват, че глобалното повишение на температурата на планетата за периода 2011-2020 г. с 1,1°C спрямо периода 1850-1900 г. е причинено от човешка дейност главно чрез емисии на парникови газове, „произтичащи от неустойчивите използване на енергия, земеползване и промени в земеползването, начин на живот и модели на потребление и производство в региони между- и в рамките на държавите и между лицата“¹⁷. Тези учени посочват и редица неблагоприятни последици от изменението на климата, напр.: а) в 2019 г. приблизително (т.е. малко по-малко от – бел. авт.), 79% от емисиите на парникови газове са причинени от енергетиката, промишлеността, транспорта и строителството, а около 22% - от земеделието, горското стопанство и друго земеползване¹⁸; б) особено от 1971 г. броят на природните бедствия в различните им прояви се е увеличил, а между 3,3 и 3,5 милиарда души на планетата ни живеят в райони, които са силно уязвими от изменението на климата¹⁹; в) приблизително половината от населението на нашата планета изпитва сериозен недостиг от вода поне за част от годината поради съчетание на климатични и

¹³ Вж. относно Междуправителствената група по изменението на климата (International Panel on Climate Change) и нейните доклади, напр. **Петков, Н.** Междуправителственият панел по климатичните промени – IPCC. – Климатика [онлайн]. [прегледан 01.09.2021]. Достъпно от: <https://www.climateka.bg/mevdupravitelstven-panel-klimatichni-promeni-ipcc/>.

¹⁴ Вж. **Intergovernmental Panel on Climate Change**. Summary for Policymakers. – In: Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. S.I. [Geneva], IPCC, 2021, p. 5. – Intergovernmental Panel on Climate Change [online]. [viewed 31.08.2021]. Available from: https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/report/IPCC_AR6_WGI_Full_Report.pdf.

¹⁵ Според Н. Петков, когато в тези доклади се употребяват думите „много вероятно“, това означава, че тази вероятност е между 90 и 100%. – Вж. **Петков, Н.** Цит. съч.

¹⁶ Вж. **Intergovernmental Panel on Climate Change**. Op.cit., p. 6.

¹⁷ Вж. **Intergovernmental Panel on Climate Change**. AR6 Synthesis Report: Climate Change 2023. Summary for Policymakers. – In: Intergovernmental Panel on Climate Change [online]. S.I. [Geneva], IPCC, 2023, p. 4. [viewed 07.04.2023]. Available from: https://report.ipcc.ch/ar6syr/pdf/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf.

¹⁸ Ibidem, p. 4.

¹⁹ Ibidem, p. 5.

неклиматични фактори²⁰; г) твърде вероятно е глобалното затопляне през периода 2021-2040 г. да надхвърли 1,5°C спрямо горепосочения прединдустриален период и целта за ограничаването му под 2°C да не бъде постигната²¹, като са възможни „каскадни рискове, които са по-комплексни и трудни за управление“²². За решаването на този сложен екологичен проблем те препоръчват: а) „дълбоко, бързо и устойчиво“ намаляване на емисиите на парникови газове²³; б) „гъвкаво, многоотраслово, приобщаващо и дългосрочно планиране“ на адаптацията към изменението на климата²⁴; в) „добре съгласувано многостепенно управление, закони, политики и стратегии, и подобрен достъп до финансиране и технологии“²⁵, както и „подобряване на международното сътрудничество“²⁶.

На второ място трябва да се посочи обстоятелството, че селското стопанство е изключително уязвимо от изменението на климата, тъй като то води до променливи валежи с големи крайности, респ. до наводнения, засушавания и увеличаване на вредителите на посевите. В резултат на това намаляването на реколтата, особено в някои азиатски и африкански държави имащи значителни демографски проблеми, неминуемо ще доведе до граждански размирици и други социални конфликти²⁷.

На трето място е необходимо се отбележи обстоятелството, че изменението на климата в аспекта му на по-нататъшното затопляне на планетата води до разтопяване на ледниците на континентите Антарктида и Арктика, повишаване на морското ниво и съответно до заливане на немалки по размер крайбрежни територии. От друга страна това затопляне може да доведе до повишаване на киселинността на морските води поради увеличените концентрации на CO₂

, което пък ще се отрази вредносно върху състоянието на морската флора и фауна²⁸.

На четвърто място трябва да се изтъкне обстоятелството, че изменението на климата може да доведе до недостиг на прясна вода²⁹, увеличаване на броя на горските пожари и увреждане на биологичното разнообразие с всички произтичащи от това здравни, социални и икономически проблеми.

На пето място е необходимо да се посочи обстоятелството, че изменението на климата може да доведе до специфични заболявания като малария и треска или по принцип до увреждане на здравето на хората³⁰.

²⁰ Ibidem, p. 6.

²¹ Ibidem, p. 10.

²² Ibidem, p. 15.

²³ Ibidem, p. 19.

²⁴ Ibidem, p. 20.

²⁵ Ibidem, p. 34.

²⁶ Ibidem, p. 35.

²⁷ Вж. Нийрънбърг, Д., Б. Хълуел. Развитие на продоволствената сигурност. – В: Състоянието на планетата. 2005, с. 115–118.

²⁸ Вж. Прю, Т., К. Флавин, Д. Соун. Цит. съч., с. 168–169; Симеонов, П. Цит. съч., с. 73, където авторът отбелязва, че снежната покривка за периода от края на 60-те години на XX век до 2000 г. е намаляла с 10% в следните и високи ширини на Северното полукълбо, а средното равнище на Световния океан през XX век се е повишило с 10-20 см, а на с. 75 същият автор посочва, че за периода 1990 – 2100 г. се предвижда повишаване от 9 до 88 см на глобалното средно морско равнище.

²⁹ Вж. Прю, Т., К. Флавин, Д. Соун. Цит. съч., с. 169; *Saving Our Planet. Challenges and Hopes*. Nairobi: UNEP, 1992, p. 21.

³⁰ Вж. Прю, Т., К. Флавин, Д. Соун. Цит. съч., с. 168.

На шесто място трябва да се отбележи обстоятелството, че изменението на климата може да доведе до миграция на големи групи хора³¹. Някои американски учени наричат тези хора "екологични бежанци"³². На този проблем обръща внимание и английският учен-географ Дж. Томсън, който изтъква, че изменението на климата е довело до явлението „преселение на народите“, а според някои цитирани от него американски автори – дори и упадъка на Римската империя³³.

На седмо място трябва да се изтъкне обстоятелството, че изменението на климата може да застраши глобалната сигурност и установения ред в международните отношения³⁴. Така например Правителството на САЩ в един от докладите си посочва, че измененията на климата могат да доведат света "до ръба на анархията", ако повечето държави започнат да разработват ядрени оръжия, за да защитават намаляващите им запаси от храна, вода и енергия³⁵. Канадският министър на околната среда Д. Андерсън дори подчертава, че промените на климата са по-голяма заплаха от тероризма³⁶. До такъв извод са стигнали и някои английски учени като Д. Кинг³⁷. Същевременно световните лидери на някои развити държави в обхват на т. нар. „G-20“, обсъждайки на срещата си в гр. Лондон на 2.04.2009 г. мерките за реформиране на международния финансов ред, са посочили като една от тях заделянето на финансови средства за предотвратяване на необратимите изменения на климата³⁸. Съществени усилия за преодоляване на вредните последици от изменението на климата се полагат и в рамките на екологичната политика и законодателството на Европейския съюз (ЕС)³⁹.

Необходимо е да се отбележи още и обстоятелството, че промените в климата са били обект на внимание на учени и философи още от древността, както и в средновековието, които са констатирани, че географското местоположение и свързаните с него климатични условия на съответната държава дават отражение върху начина на живот на хората. Така например в сборника от медицински трактати на

³¹ Пак там, с. 169.

³² Вж. **Маргесън, Р.** Екологични бежанци. – В: Състоянието на планетата. 2005, с. 75–78. Други американски автори – М. Ренър и Т. Пру – посочват в тази насока за пример тайфунът Хаян, връхлетял Филипините през 2013 г., който е предизвикал разселването на над 4 милиона души – вж. **Ренър, М., Т. Пру.** Провалено управление, неустойчива планета. – В: Състояние на планетата. 2014. Управление за устойчиво развитие. София: Книжен тигър, 2014, с. 21. В тази насока американските учени Б. Дочърти и Т. Джанини предлагат сключването на специален международен договор, а именно конвенция, уреждаща статута на бежанците поради изменението на климата – вж. **Docherty, B., T. Giannini.** Confronting a rising tide: a proposal for a convention on climate change refugees. - Harvard Environmental Law Review. Cambridge (MA, USA), 2009, Vol. 33, № 2, p. 397-402.

³³ Вж. **Томсън, Дж.** История древней географии. Москва: Издательство иностранной литературы, 1953, с. 361.

³⁴ Вж. в тази насока напр. **Анастасов, А.** Изкуственият интелект и някои аспекти на изменението на климата като елемент на екологическата сигурност. – В: Сборник с доклади от международна научна конференция на тема „Изкуственият интелект в сферата на сигурността – предимства и заплахи“, [Пловдив], 30 септември 2022. Пловдив: Издателски комплекс ВУСИ, 2022, с. 22-28.

³⁵ Цитирано по: **Нийрънбург, Д., Б. Хълел.** Цит. съч., с. 115.

³⁶ Пак там.

³⁷ Цитирано по: **Прю, Т., К. Флавин, Д. Соун.** Цит. съч., с. 168.

³⁸ Вж. **Стоянов, И.** Механизъм за управление на публичните финанси. София: Феня, 2011, с. 19–20.

³⁹ Вж. **Пенчев, Г.** Правна защита на атмосферния въздух за предотвратяване на изменението на климата по европейското право. – В: Актуални проблеми на гражданското, търговското и семейното право: Юбилеен сборник по случай 80-годишнината на академик проф. д.ю.н. Чудомир Големинов. София: Феня, 2010, с. 92–129 и цитираната там литература.

прочутия древногръцки лекар Хипократ (т.нар. „Хипократова колекция“), фигурира раздел „За въздуха, водите и местата“, в който е анализирано влиянието на почвата и водите като природни ресурси, географското местоположение и климата върху здравето на хората и е изтъкнато, че „телосложението и характера на хората следват природата“ (има се предвид природните условия за съответната държава – бел. авт.)⁴⁰. Влиянието на климата върху човешкия характер и дори върху формата на управление е било обект на внимание в трудовете на редица философи в древността (напр. Платон и Аристотел)⁴¹ и средновековието (напр. френските философи Ж. Русо, Ж. Боден и Ш. Монтескьо). Така например Ж. Русо отбелязва, че деспотизмът е характерен за страните с „топъл климат“, варварството – за тези със „студен климат“, а „доброто управление“ – за държавите с „умерен климат“, а Ж. Боден изтъква влиянието на климата върху „националния характер“, респ. и върху „начина на управление“. От друга страна Ш. Монтескьо посочва, че „хладната Европа“ е породила енергични, смели и трудолюбиви хора, като северните народи са особено храбри, а Южна Азия с топлия си климат е обусловила по-меки по характер, неинициативни и раболепни хора, както и деспотима в управлението⁴². Обобщавайки възгледите им в тази насока, Дж. Томсън изтъква, че „всеки район има определени възможности, които човекът в различните периоди изпълва по различен начин. На някои от народите не им е достигала съобразителността или волята да се възползват от твърде благоприятните природни условия, като в същевременно за други (народи – бел. авт.) неблагоприятните (природни – бел. авт.) условия са били стимул (за развитие – бел. авт.)“⁴³. Струва ми се, че изводите на този английски учен дават повод да се замислим относно ефективността на природоползването в нашата страна.

Във връзка с изтъкнатото по-горе в разглежданата насока смятам, че за да се предотвратят отрицателните последици от изменението на климата върху състоянието на околната среда, човешкото здраве и имуществото на гражданите, съвременното човечество трябва постепенно да прекрати добива на въглища, нефт и природен газ, използвани като енергоизточници и гориво за функционирането на двигатели и различни видове машини, като това прекратяване трябва да е съпроводено с необходимите мерки за социална защита срещу безработица и преквалификация на работещите, както и за по-интензивно въвеждане на възобновяеми енергийни източници в енергийния баланс на съответната държава.

Друг проблем не само с национално, но и с трансгранично екологично значение е замърсяването на въздуха със серни и азотни окиси, което води до т.нар. „киселинни дъждове“, увреждащи почвата, водите, горите и причиняващи корозия на металите. Тези замърсители се изпускат главно от топлоелектрическите централи (ТЕЦ)⁴⁴.

Трети проблем с национално и глобално значение за качеството на въздуха се отнася до изтъняването (разрушаването) на озоновия слой на стратосферата⁴⁵,

⁴⁰ Цитирано по: Томсон, Дж. Цит. съч., с. 161.

⁴¹ Вж. Томсон, Дж. Цит. съч., с. 162.

⁴² Пак там, с. 164.

⁴³ Пак там, с. 165.

⁴⁴ Вж. напр. Бринчук, М. Цит. съч., с. 405; Живков, Ж. – В: Живков, Ж., Т. Лялев, Г. Джолов, Д. Петров, К. Караиванов. Цит. съч., с. 16–17, 238–241; *Saving Our Planet. Challenges and Hopes*, p. 5.

⁴⁵ Според Д. Димитров, от гледна точка на вертикалния си строеж, атмосферата се подразделя на следните основни части: а) тропосфера – до около 20 км височина; б) стратосфера – от около 20 до 60 км височина; в) мезосфера – от около 60 до 80 км височина; г) термосфера – от около 80 до 200 км височина,

причинено от изпускането на озоноразрушаващи вещества, носещи родовото наименование „фреони”, главно от производството на хладилна техника и козметични средства⁴⁶.

От посочените по-горе примери е видно, че опазването на атмосферния въздух от замърсяване се очертава като един от най-значимите екологични проблеми на съвременното човечество⁴⁷.

В специализираната ни екологична литература е посочено, че като цяло неговото качество в редица райони и по-големи населени места у нас все още е незадоволително, особено по отношение на емисиите на общ прах, серни окиси (оксиди), азотни окиси, въглеродни окиси, амоняк, кадмий и сероводород, превишаващи средно годишните пределно допустими норми⁴⁸. По данни на Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) към министъра на околната среда и водите (МОСВ), за периода 1990–2015 г. емисиите на фини прахови частици (ФПЧ_{2,5})⁴⁹ са се увеличили с 37 %, като през 2015 г. в сравнение с 2014 г. се наблюдава ръст на емисиите и на друга разновидност на фините прахови частици - (ФПЧ₁₀)⁵⁰ с 3.66 kt, а като причина и в двата случая се посочва „нарастналата употреба на дърва за битови нужди“⁵¹, а за ФПЧ₁₀ е отбелязана като допълнителна причина „увеличените емисии от негоривни производствени процеси и пътен транспорт“⁵². Подчертава се и фактът, че около 88% от населението у нас в 2015 г. е било подложено на наднормени равнища на фини прахови частици⁵³, а здравният риск от наднормените им равнища е свързан с увреждане на дихателната система и по-специално на белите дробове⁵⁴. В Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда за 2020 г. е посочено, че

и д) екзосфера – над 200 км височина – вж. **Димитров, Д.** Цит. съч., с. 35. Във връзка с това смятам, че в светлината на климатологията като клон на географската наука, по-правилно е да се използва във въздушното ни законодателство понятието „въздух”, а не понятието „атмосферен въздух”, тъй като, видно от нейния вертикален строеж, „атмосферата” е родово понятие, а националното законодателство по опазване на въздуха като природен ресурс не се отнася до всичките ѝ части, а само до приземният ѝ слой в рамките на тропосферата.

⁴⁶ Вж. за повече подробности напр. **Бринчук, М.** Цит. съч., с. 404–405; **Живков, Ж.** - В: **Живков, Ж., Т. Лялев, Г. Джолов, Д. Петров, К. Караиванов.** Цит. съч., с. 18–20; **Saving Our Planet. Challenges and Hopes**, p. 11–13.

⁴⁷ Вж. напр. **Живков, Ж.** - В: **Живков, Ж., Т. Лялев, Г. Джолов, Д. Петров, К. Караиванов.** Цит. съч., с. 15–20; **Стайнов, П.** Защита на природата (правни изследвания). София: Издателство на БАН, 1970, с. 193–201; **Kiss, A., D. Shelton.** International environmental law. Ardsley-on-Hudson, New York: Transnational Publishers, Inc., 1991, pp. 227–231; **Saving Our Planet. Challenges and Hopes**, p. 1–23; **Shelton, D., A. Kiss.** Judicial Handbook on Environmental Law. Nairobi: UNEP, 2005, p. 79.

⁴⁸ Вж. напр. **Национална стратегия по околна среда и План за действие 2000 – 2006 г.** София: Министерски съвет, 2001, с. 73–74; **Ганчев, П.** Основни идеи и принципи на Национална стратегия за устойчиво развитие на Република България: научно – приложен проект. София: Министерство на околната среда и водите, 2005, с. 127.

⁴⁹ Става дума за фини прахови частици с диаметър под 2,5 микрона.

⁵⁰ Става дума за фини прахови частици с диаметър под 10 микрона.

⁵¹ Вж. **Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда. [2015 г.]**. София: Министерство на околната среда и водите – Изпълнителна агенция по околна среда, 2017, с. 3. - В: Изпълнителна агенция по околна среда [онлайн]. [прегледан 23.04.2018]. Достъпно от: <http://eea.government.bg/bg/soer/2015>. Също достъпно в pdf и от: <http://eea.government.bg/bg/soer/2015/soer-bg-2015.pdf>.

⁵² Пак там, с. 4.

⁵³ Пак там, с. 9.

⁵⁴ Пак там, с. 16.

емисиите на $\text{ФПЧ}_{2,5}$ са се увеличили с 4% спрямо 2019 г. основно от битови източници, а емисиите на амоняк са се увеличили с 1,4% също спрямо предходната 2019 г. предимно от селскостопански източници⁵⁵. Изтъкнато е, че през 2020 г. 60,2% от населението у нас е било подложено на наднормени равнища на ФПЧ_{10} , а в 7 от общо 16 пункта за мониторинг на атмосферния въздух е била превишена средногодишната пределно допустима норма по показателя бензо(а)пирен⁵⁶. Като основни причини за наднорменото замърсяване с ФПЧ_{10} се посочват отоплението с твърди горива през зимния сезон, както и автомобилния и обществен транспорт⁵⁷. В Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда за 2022 г. е отбелязано, че през тази година в сравнение с предходната година се наблюдава увеличение на емисиите в атмосферния въздух на азотни оксиди (окси) с 9,69 %, на амоняк с 0,68 %, на серни оксиди (окси) с 32 %, на неметанови летливи органични съединения с 3,89 %⁵⁸, а на серен диоксид (двуокис) от големи горивни инсталации (т.е. ТЕЦ) с 6,4 kt⁵⁹. Изтъкнато е, че 41,02% от населението у нас живее при наднормени равнища на ФПЧ_{10} ⁶⁰. Освен това в горепосочения доклад за 2022 г. е посочено, че през тази година в 3 от общо 16 пункта за мониторинг на атмосферния въздух е била превишена средногодишната пределно допустима норма по показателя бензо(а)пирен⁶¹, а в контекста на емисиите на парникови газове, водещи до изменение на климата е изтъкнато, че през 2022 г. средната годишна температура за ниската част от страната ни е 12,8°C, което е с 0,8°C над нормата⁶².

В Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда за 2024 г. е отбелязано, че в 2 пункта за мониторинг на атмосферния въздух, намиращи се в градовете Перник и Пловдив, е била превишена следногодишната пределно допустима норма по показателя бенко(а)пирен⁶³, а в градовете Никопол, Пловдив и Монтана е била превишена пределно допустимата норма за ФПЧ_{10} ⁶⁴, като в светлината на емисиите на парникови газове, водещи до изменение на климата е изтъкнато, че през

⁵⁵ Вж. **Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда. [2020 г.]**. София: Министерство на околната среда и водите – Изпълнителна агенция по околна среда, 2022, с. 3. - В: Изпълнителна агенция по околна среда [онлайн]. [прегледан 25.09.2022]. Достъпно от: <https://eea.government.bg/bg/soer/2020>. Също достъпно в pdf и от: <https://eea.government.bg/bg/soer/2020/soer-bg-2020.pdf>.

⁵⁶ Пак там, с. 10.

⁵⁷ Пак там, с. 11.

⁵⁸ Вж. **Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда. [2022 г.]**. София: Министерство на околната среда и водите–Изпълнителна агенция по околна среда, 2024, с. 8. - В: Изпълнителна агенция по околна среда [онлайн]. [прегледан 06.08.2025]. Достъпно от: <https://eea.government.bg/soer-24>. Също достъпно в pdf и от: <https://eea.government.bg/bg/soer/2024/soer-bg-2024.pdf>.

⁵⁹ Пак там, с. 10.

⁶⁰ Пак там, с. 15.

⁶¹ Пак там, с. 35.

⁶² Пак там, с. 48.

⁶³ Вж. **Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда. [2024 г.]**. София: Министерство на околната среда и водите–Изпълнителна агенция по околна среда, 2026, с. 17, 38. - В: Изпълнителна агенция по околна среда [онлайн]. [прегледан 28.09.2026]. Достъпно от: <https://eea.government.bg/soer-25>. Също достъпно в pdf и от: https://eea.government.bg/data/addons/cms_backend/public/2026/GB_26/soer-bg-2026.pdf?mt=1786619393.

⁶⁴ Пак там, с. 18.

2024 г. средната годишна температура за ниската част на нашата страна е 13,8°C, което е с 1,8°C над нормата⁶⁵.

В тази насока следва да се отбележи и фактът, че първото решение на Съда на ЕС по иск на Комисията на ЕС срещу Република България в областта на опазване на качеството на атмосферния въздух, произнесено в 2017 г., беше свързано с установяване на неизпълнение на задължение на нашата страна по директива, отнасящо се до равнището на фини прахови частици⁶⁶. В 2022 г. бе произнесено и друго решение на Съда на ЕС в тази насока, установяващо нарушаване на пределно допустимите норми за серен диоксид (двуокис) в някои райони на нашата страна⁶⁷.

ИАОС към МОСВ изтъква като основни източници на замърсяване на атмосферния въздух у нас за 2015 г.: а) за серния диоксид (двуокис) - ТЕЦ, битовото горене, горивните процеси в индустрията и негоривните производствени процеси; б) за азотния диоксид (двуокис) – ТЕЦ, негоривните производствени процеси, пътният и други видове транспорт; в) за неметановите летливи органични съединения – битовото горене, негоривните производствени процеси, използването на разтворители, пътният транспорт, селското стопанство и природни източници; г) за амоняк – негоривните производствени процеси и селското стопанство; д) за ФПЧ₁₀ – ТЕЦ, битовото горене, негоривните процеси пътният и други видове транспорт; е) за ФПЧ_{2,5} – пътният транспорт, битовото горене и негоривните производствени процеси⁶⁸. Констатирано е обаче, че за периода 1990–2015 г. се наблюдава у нас тенденция към намаляване на емисиите на серни и азотни оксиди (окиси) и амоняк⁶⁹, а за периода 1988–2015 г. – към намаляване и на емисиите на основните парникови газове⁷⁰. В Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда за 2020 г. е посочено, че транспортът е източник на 53% от емисиите на азотни оксиди (окиси) и на 29% от емисиите на въглеродния оксид (окис)⁷¹, а в Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда за 2022 г. като причина за наднормените равнища на ФПЧ₁₀ се посочват „отоплението с твърдо гориво през зимния сезон и емисиите от автомобилния и обществен транспорт“⁷².

През 1996 г. бе приет у нас първият самостоятелен, действащ и понастоящем, закон в разглежданата област, а именно Законът за чистотата на атмосферния въздух

⁶⁵ Пак там, с. 51.

⁶⁶ Вж. Дело № С-488/15 *Комисията на Европейския съюз срещу Република България*, Решение на Съда на ЕС от 05.04.2017 г., ECLI:EU:C:2017:267, свързано с прилагането на Директива 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21.05.2008 г. относно качеството на атмосферния въздух и за почист въздух за Европа (ОВ L 152, 11.06.2008 г., в сила от 11.06.2008 г.). Аналогично решение е постановено и в дело срещу Полша в 2018 г. – вж. Дело № С-336/16 *Комисията на Европейския съюз срещу Република Полша*, Решение на Съда на ЕС от 22.02.2018 г., ECLI:EU:C:2018:94, също свързано с прилагането на Директива 2008/50/ЕО. Директива 2008/50/ЕО е била предмет на научен анализ и от автора на настоящото изследване – вж. **Penchev, G.** Management of the Quality of the Ambient Air under Secondary Law of the European Union: Current Problems. - Revista Europea de Derecho de la Navegación Marítima y Aeronáutica [online]. S.l. [Malaga], № XXXVIII, Nueva Serie VI, (2022), p. 3-5. [viewed 10.04.2023]. Available from: <https://revistasdederecho.com/wp-content/uploads/2023/02/REDNMA-N-38-2022-5-17.pdf> и цитираната там литература.

⁶⁷ Вж. Дело С-730/19 *Европейската комисия срещу България (Valeurs limites – SO₂)*, Решение на Съда на ЕС от 12.05.2022 г., ECLI:EU:C:2022:382, свързано с прилагането на Директива 2008/50/ЕО.

⁶⁸ Вж. **Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда. [2015 г.]**, с. 7.

⁶⁹ Пак там, с. 3.

⁷⁰ Пак там, с. 46.

⁷¹ Вж. **Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда. [2020 г.]**, с. 271.

⁷² Вж. **Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда. [2022 г.]**, с. 16.

(ЗЧАВ – ДВ, бр. 45 от 1996 г., в сила от 29.06.1996 г., попр., изм. и доп.). Дотогава действаше един закон с по-комплексен характер – Законът за опазване на въздуха, водите и почвата от замърсяване (ДВ, бр. 84 от 1963 г., изм. и доп., отм.). Необходимо е да се отбележи обстоятелството, че екологичното законодателство регулира обществените отношения, свързани с опазването на атмосферния въздух от замърсяване като природен ресурс и среда за живот⁷³. Обществените отношения обаче, свързани с използването на части от въздуха като стока /напр. стъстен въздух в газови и други бутилки, компресори, пожарогасители, газови балони и др./ или с оглед на въздействието му върху човешкото здраве са съответно обект на правно регулиране от гражданското (респ. търговското) и здравното законодателство, а с оглед на други негови ползвания – и на други отрасли на законодателството. Следователно екологичното законодателство не регулира всички видове обществени отношения, свързани с опазването и използването на атмосферния въздух. Друга характерна особеност на правния режим на атмосферния въздух е свързана с факта, че поради своята специфика като природен ресурс и невъзможността за индивидуализирането му като вещ, този природен ресурс не може да бъде обект на право на собственост⁷⁴.

По-нататък ще бъдат разгледани накратко по-важните характерни особености на правната уредба на опазването на атмосферния въздух от замърсяване по действащото ни законодателство. Няма да бъдат разгледани обаче, вещноправните аспекти на емисиите на вредни вещества и съединения в атмосферния въздух от съседен имот в контекста на чл. 50 от Закона за собствеността (ЗС - ДВ, бр. 92 от 1951 г., изм. и доп.), тъй като те трябва да бъдат предмет на самостоятелни научни изследвания⁷⁵. Настоящото научно изследване е съобразено със законодателството в сила към 29.09.2026 г.

I. Нормативни актове

Освен ЗЧАВ като устройствен закон в тази област, субсидиарно приложение в разглежданата област могат да намерят: Законът за опазване на околната среда (ЗООС – ДВ, бр. 91 от 2002 г., изм. и доп.), Законът за ограничаване изменението на климата (ЗОИК – ДВ, бр. 22 от 2014 г., в сила от 11.03.2014 г., изм. и доп.), Законът за регистрация и контрол на земеделската и горската техника (ДВ, бр. 79 от 1998 г., изм. и доп.), Законът за движение по пътищата (ЗДвП – ДВ, бр. 20 от 1999 г., в сила от 01.09.1999 г., изм. и доп.), Законът за пътищата (ДВ, бр. 26 от 2000 г., изм. и доп.), Законът за съхранение на въглероден диоксид в земните недра (ЗСВДЗН – ДВ, бр. 14 от 2012 г., в сила от 17.02.2012 г., изм. и доп.), Законът за устройство на територията (ЗУТ – ДВ, бр. 1 от 2001 г., в сила от 31.03.2001 г., изм. и доп.), Законът за здравето (ЗЗ - ДВ,

⁷³ Руският учен юрист-еколог М. Бринчук отбелязва, че атмосферният въздух може да се използва и като „пространствено-операционна база“ за извършването на полети и други дейности в него като и в този му аспект този природен ресурс трябва да се разглежда като обект на „екологичните отношения“ – вж. **Бринчук, М.** Екологическое право: объекты экологических отношений. Москва: ИГП – РАН, 2011, с. 84.

⁷⁴ Вж. в тази насока **Стайнов, П.** Цит. съч., с. 193; **Бринчук, М.** Екологическое право, с. 300–301.

⁷⁵ Вж. в тази насока във вещноправната ни литература, напр.: **Сарафов, П.** Съседското право като институт на вещното право в България. София: Сиела, 2018, с. 156-162; **Ставру, С.** Междусъседски отношения. Вещноправни аспекти. София: Фенея, 2008, с. 139-146. Съгласно чл. 50 от ЗС: „Собственикът на недвижим имот не може да извършва такива действия в своя имот, с които се създават пречки за използването на съседния имот по-големи от обикновените.“ В контекста на тази разпоредба смятам, че вредните вещества и съединения, емитирани (изпускани) в атмосферния въздух от съседен имот трябва да бъдат над установените пределно допустими норми, за да са налице „пречки за използването на съседния имот по-големи от обикновените“.

бр. 70 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. и доп.), Законът за енергетиката (ЗЕ - ДВ, бр. 107 от 2003 г., изм. и доп.), Законът за енергийната ефективност (ЗЕЕ - ДВ, бр. 35 от 2015 г., в сила от 15.05.2015 г., изм. и доп.), Наказателният кодекс (НК – ДВ, бр. 26 от 1968 г., в сила от 01.05.1968 г., изм. и доп.), както и подзаконовите нормативни актове по тяхното прилагане.

II. Правни мерки за опазване на атмосферния въздух от замърсяване

II.1. Правни мерки по ЗЧАВ

По-долу ще бъдат изброени накратко следните по-важните правни мерки по този закон:

1. установяване на специални правила, свързани с нормирането на качеството на атмосферния въздух в урбанизираните (населени места и селищни образувания) и неурбанизираните територии (чл. 4–8б)⁷⁶.

Предельно допустимите норми за качество на атмосферния въздух биват 2 основни вида: имисионни и емисионни. Имисионните норми са свързани с качеството на въздуха на определена територия, което се влияе от много източници на замърсяване. Емисионните норми са свързани с качеството на въздуха, което се влияе само от един (точков) източник на замърсяване.

В чл. 4, ал. 1 са изброени 11 показатели (става дума за вредни вещества и съединения – бел. авт.), характеризиращи качеството на атмосферния въздух в приземния слой. Те са: суспендирани частици (т. 1), фини прахови частици (т. 2), серен диоксид (т. 3)⁷⁷, азотен диоксид и/или азотни оксиди (т. 4), въглероден оксид (т. 5), озон (т. 6), олово (аерозол) (т. 7), бензен (т. 8), полициклични ароматни въглеводороди (т. 9), тежки метали – кадмий, никел и живак (т. 10), и арсен (т. 11). По мое мнение, този подход на законодателя е дискуссионен, тъй като той можеше да се ориентира към оправомощаване на Министерския съвет (МС) с наредба да установява такива показатели в зависимост от екологичната ситуация у нас. Необходимо е още да се посочи, че МОСВ е оправомощен по своя инициатива, или по предложение на министъра на здравеопазването (МЗ) или на общинските органи, да определя допълнителни показатели за качеството на атмосферния въздух в приземния слой за отделни райони на страната, отчитайки характера на източниците на замърсяване и здравния риск (чл. 4, ал. 2).

Могат да бъдат изтъкнати 4 разновидности на предельно допустими (имисионни по характер – бел. авт.) норми за качеството на атмосферния въздух в урбанизираните и неурбанизираните територии, а именно: а) норми за наличие на вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух, които се изразяват в концентрации на отделни “показатели” в него (чл. 4, ал. 3); б) норми за отлагания на вредни вещества (замърсители) от въздуха на открита повърхност (чл. 5); в) “алармени прагове” за нивата на вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух по чл. 4, ал. 1 и 2 (чл.

⁷⁶ Членове 8а и 8б са новели в закона, въведени с неговите изменения и допълнения в 2018 г. (ДВ, бр. 1 от 2019 г., в сила от 03.01.2018 г.). Те се отнасят до пускането на пазара и разпространението на твърди горива (чл. 8а), както и до регистрирането на лицата, които разпространяват и обектите, в които се разпространяват такива горива, като председателят на Държавната агенция за метрологичен и технически надзор (ДАМТН) към министъра на икономиката (МИ) е задължен да поддържа такъв регистър (чл. 8б).

⁷⁷ Смятам, че думите “диоксид”, респ. и „оксид“ са употребени неуместно от законодателя като чуждици в българския език, вместо придобилата преди 1990 г. по-широка употреба у нас на думите съответно „двуокис“ и „окис“, която, според мен, трябваше да се използва и в текста на ЗЧАВ.

7, ал. 1); г) норми за съдържание в горивата на олово, сяра и други вредни за околната среда вещества (замърсители) (чл. 8, ал. 1).

Първите три вида пределно допустими норми се установяват от МОСВ и МЗ, а четвъртата им разновидност – от МС.

При прилагането на тази правна мярка е необходимо да се имат предвид дефинициите на следните правни понятия, фигуриращи в § 1 от допълнителните разпоредби (ДР): “вредно вещество (замърсител) е всяко вещество, въведено пряко или косвено от човека в атмосферния въздух, което е в състояние да окаже вредно въздействие върху здравето на населението и/или околната среда” (т. 2); “качество на атмосферния въздух” е състояние на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените и съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход“ (т. 3); “алармен праг” е всяко ниво, чието превишаване е свързано с риск за здравето на населението, включително при кратковременна експозиция, и при превишаването на което се предприемат незабавни мерки“ (т. 6); “приземен слой” е атмосферният въздух на височина до 100 м от повърхността на земята” (т. 7); “отлагания” са натоварванията на вредни вещества (замърсители) от атмосферния въздух върху открита повърхност” (т. 11);

2. установяване на специални правила, свързани с ограничаването на емисиите от неподвижни източници на замърсяване на атмосферния въздух (чл. 9–11).

Сред тях могат да бъдат посочени: а) утвърждаване на норми за емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферния въздух от конкретни обекти или дейности – неподвижен източник на замърсяване, от МОСВ съвместно със “съответните заинтересувани министри”⁷⁸ (чл. 9, ал. 1); б) правна възможност за утвърждаване, от МОСВ, на по-строги норми за допустими емисии от определени обекти и дейности в определени общини, райони или селищни образувания (чл. 9, ал. 5); в) оправомощаване на МС с наредба да уреди определянето на „задълженията на Република България за намаляване на националните емисии на определени атмосферни замърсители, мониторингът на отрицателните въздействия на замърсяването на въздуха върху екосистемите, както и изискванията за изготвянето, приемането и прилагането на националната програма за контрол на замърсяването на въздуха“ (чл. 9е)⁷⁹; г) разработване от МОСВ, съвместно със заинтересувани министри и приемане от МС на “програми за постепенно намаляване на общите годишни емисии на дадени вредни вещества (замърсители)”, изпускани във въздуха от определени обекти или дейности (напр. големи горивни инсталации и др.) (чл. 10а, ал. 1); д) общо задължение производствените и вентилационните газови потоци – носители на емисии от неподвижни източници на замърсяване, да се изпускат в атмосферния въздух “организирано” (чл. 11, ал. 1); е) забрана за производството на дървени въглища по открит способ (чл. 11, ал. 5).

⁷⁸ Относно съгласуването на компетентности между административните органи вж. напр. **Зиновиева, Д.** Компетентност на административните органи. 2. акт. изд. по АПК от 2018 г. София: Сиела, 2018, с. 188-215 и цитираната там литература.

⁷⁹ Смятам, че от правно-техническа гледна точка тази разпоредба е редактирана несполучливо. По-добре щеше да бъде вместо думата „задълженията“ да беше употребена думата „изискванията“, защото задълженията на страната не се определят само с наредба на МС, а и с определени разпоредби на закона, в случая – ЗЧАВ.

За прилагането на тази правна мярка е необходимо да се имат предвид дефинициите на следните правни понятия, фигуриращи в § 1 от ДР: “емисия” е изпускането на вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух. Точката или повърхността, откъдето се осъществява изпускането, се нарича източник. Емисията се определя като маса на дадено вредно вещество (замърсител) за един кубически метър изпускан газ или като дебит на изпусканото вещество (емисионен дебит) при нормални условия“ (т. 8); “организирано изпускане” е това, при което веществата се отвеждат в атмосферния въздух чрез изпускащо устройство – комин, канал и др.” (т. 9); “обща годишна емисия” е общата маса на емисиите на дадено вредно вещество (замърсител), изпускани в атмосферния въздух от определени обекти или дейности в рамките на една календарна година” (т. 14); “емисионен дебит” е масата или друга физична величина на замърсителя, изпускан в атмосферния въздух за единица време” (т. 15);

3. установяване на специални правила, свързани с ограничаването на емисиите от подвижни източници на замърсяване на атмосферния въздух (чл. 11а–14).

Сред тях могат да бъдат отбелязани: а) правомощие за МС с наредба да уреди ограничаването на емисиите на летливи органични съединения (ЛОС) при употребата на органични разтворители в определени бои, лакове и авторепаратурни продукти с цел предотвратяване и намаляване на замърсяването на атмосферния въздух (чл. 11а, ал. 1 и 2); б) разрешителен режим за пускането на пазара на ограничени количества от определени бои, лакове и авторепаратурни продукти, несъответстващи на пределно допустимите норми за наличие на ЛОС в тях – за целите на възстановяването и поддръжката на паметници на културата, като разрешението се издава от МОСВ или оправомощено от него лице (чл. 11а, ал. 3–8); в) лимитативно изброяване на вредните вещества и съединения в отработилите газове на двигатели с вътрешно горене, въз основа на които се нормира качеството на атмосферния въздух (чл. 12)⁸⁰; г) правомощие за министъра на транспорта и съобщенията (МТС), съвместно с МОСВ и МЗ, да утвърждава норми за емисии на вредни вещества (замърсители) в отработилите газове от моторните превозни средства (МПС) (чл. 13, ал. 1);

4. установяване на специални правила, свързани с проектирането, изграждането и експлоатацията на обекти с източници на емисии в атмосферния въздух (чл. 16–18г).

Сред тях могат да бъдат изтъкнати: а) правомощие за МОСВ с наредба да уреди мерките по прилагане на Регламент (ЕО) № 1005/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 10.09.2009 г. относно веществата, които нарушават озоновия слой (ОВ L 286, 31.10.2009 г.), както и правомощие за МОСВ и министърства на вътрешните работи (МВР) с наредба да уредят мерките по прилагане на Регламент (ЕС) № 517/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 16.04.2014 г. за флуорсъдържащите парникови газове и за отмяна на Регламент (ЕО) № 842/2006 (ОВ L 150, 20.05.2014 г.)⁸¹ (чл. 17); б) задължение за изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по околна среда

⁸⁰ Тези показатели са: димност и съдържание на въглероден окис (оксид), азотни окиси (оксиди) и въглеводороди. И в тази хипотеза смятам, че подходът на законодателя е дискуссионен поради възможността това да се уреди в подзаконов нормативен акт.

⁸¹ Регламент (ЕС) № 517/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 16.04.2014 г. за флуорсъдържащите парникови газове и за отмяна на Регламент (ЕО) № 842/2006 (ОВ L 150, 20.05.2014 г.) е отменен с чл. 37, § 1 от Регламент (ЕС) 2024/573 на Европейския парламент и на Съвета от 7.02.2024 г. за флуорсъдържащите парникови газове, за изменение на Директива (ЕС) 2019/1937 и за отмяна на Регламент (ЕС) № 517/2014 (ОВ L 2024/573, 20.2.2024 г.), поради което в тази насока трябва да се има предвид Регламент (ЕС) 2024/573.

(ИАОС) или оправомощено от него длъжностно лице да създаде и поддържа „информационна система за събиране и обработване на данни за флуорсъдържащите парникови газове“ (чл. 17г); в) задължение за юридическите и физическите лица, извършващи дейности с източници на емисии в атмосферния въздух, да провеждат собствен мониторинг на тези емисии (чл. 18, т. 1)⁸²; г) специфични изисквания относно търговията с течни горива във връзка с количеството на определени вредни вещества (замърсители) в тях (чл. 18а и чл. 18б); д) специфични задължения за лицата, които пускат на пазара или които разпространяват твърди горива (чл. 18в и чл. 18г)⁸³;

5. установяване на специални правила относно управлението и контрола върху дейности, свързани с качеството на атмосферния въздух (чл. 19, чл. 24 и чл. 27а).

Те се отнасят до компетентността на МОСВ, регионалните инспекции по околната среда и водите (РИОСВ) към МОСВ, МВР, МТС и общинските органи (кметовете и общинските съвети)⁸⁴ в областта на опазване на атмосферния въздух от замърсяване. В тази насока е необходимо да се изтъкне правомощието на МС да приема, по предложение на МОСВ, „Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух“ (чл. 27а, ал. 1)⁸⁵;

6. установяване на специални правила, свързани с мониторинга на атмосферния въздух (чл. 20–22 и чл. 25).

По принцип той се осъществява от МОСВ (чл. 20, ал. 1), но законодателят е предоставил правната възможност за общините, съгласувано с МОСВ, да изграждат свои системи за мониторинг на въздуха (чл. 20, ал. 2). От друга страна, мониторингът на трансграничния пренос на вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух се извършва от МОСВ и Националния институт по метеорология и хидрология към МОСВ⁸⁶ (чл. 22, ал. 1).

По данни от специализираната екологична литература мониторингът на атмосферния въздух у нас се извършва чрез 85 пункта и 6 мобилни автоматични станции в обхвата на Националната система за мониторинг на околната среда, както и 74 измервателни пунктове, разположени в 38 населени места⁸⁷. По данни обаче, на ИАОС за 2015 г., в рамките на Националната автоматизирана система за контрол върху

⁸² В тази насока трябва да се изтъкне обстоятелството, че за пръв път с този закон, в светлината на историческото развитие на нашето екологично законодателство, е регламентирано такова задължение по отношение на качеството на атмосферния въздух.

⁸³ Членове 18в и 18г са новели в закона, въведени с неговите изменения и допълнения в 2018 г. (ДВ, бр. 1 от 2019 г., в сила от 03.01.2018 г.). Те се отнасят до оценката и удостоверяването на качеството на твърдите горива (чл. 18в) и до разпространението само на такива твърди горива, които отговарят на изискванията за качество (чл. 18г).

⁸⁴ Вж. относно проблема за компетентността на административните органи напр. **Зиновиева, Д.** Цит. съч., с. 12-14 и цитираната там литература.

⁸⁵ Чл. 27а е новела в закона, въведена с измененията и допълненията му в 2018 г. (ДВ, бр. 98 от 2018 г.).

⁸⁶ С § 1, ал. 1 от Преходните и заключителните разпоредби (ПЗР) на Закона за държавния бюджет на Република България (ДВ, бр. 103 от 2018 г., в сила от 01.01.2019 г.), Националният институт по метеорология и хидрология първоначално премина, чрез преобразуване, от БАН към министъра на образованието и науката. Впоследствие, с § 7 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за водите (ДВ, бр. 20 от 2022 г.), този институт премина към МОСВ. Този подход на законодателя е дискуссионен, защото честите структурни промени на организациите обикновено не водят до положителни резултати.

⁸⁷ Вж. **Национална стратегия по околна среда и План за действие 2000 - 2006 г.**, с. 72.

качеството на атмосферния въздух у нас са функционирали 50 стационарни пункта⁸⁸, а в 34 населени места са били разположени пунктове за мониторинг на качеството на този природен ресурс⁸⁹;

7. установяване на специални правила, свързани с информацията за състоянието на атмосферния въздух (чл. 23).

Тя се съхранява в МОСВ;

8. разработване на "оперативен план за действие" в случаите, когато са налице "неблагоприятни метеорологични условия и други фактори", застрашаващи здравето на населението и създаващи риск от превишаване на "установените норми или алармени прагове" (чл. 30, ал. 1).

Той се разработва от общината, съгласувано със съответната РИОСВ, а привеждането му в изпълнение става, "при необходимост", с акт на кмета на общината (чл. 30, ал. 3);

9. установяване на специални правила относно контрола върху качеството и търговията с течни горива (чл. 30а–30в и чл. 30д–30м)⁹⁰.

Контролните органи в тази насока са ДАМТН към министъра на икономиката и индустрията (МИИ), Изпълнителна агенция „Българска служба за акредитация“ към МИИ; Изпълнителна агенция „Морска администрация“ към МТС, Агенция „Митници“ към министъра на финансите и Националният статистически институт (чл. 30а).

При прилагането на тази правна мярка трябва да се има предвид дефиницията на правното понятие "течни горива" фигурираща в § 1, т. 21 от ДР, където е указано, че това са "течни горими продукти от нефтен или биологичен произход или техни смеси: автомобилни бензини, горива за дизелови двигатели, биогорива, корабни дестилатни горива, газьоли за извънпътна техника, които се използват като източник на енергия за двигатели с вътрешно горене, както и газьоли и биогорива за промишлени и комунални цели, котелни и тежки горива, предназначени за други устройства с енергийна конверсия, подходящи за тази цел";

10. прилагане на принудителни административни мерки (ПАМ) (чл. 26–29, чл. 30г и чл. 33а–33г).

Могат да бъдат посочени следните техни проявни форми:

а) даване на задължителни (писмени – бел. авт.) предписания от "контролните органи" по закона (чл. 26). Касае се за възстановителна ПАМ;

б) утвърждаване, от общинския съвет, на "програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми по чл. 6", които са задължителни за изпълнение в случаите, когато "в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и на нормите за отлагания", като тези програми се разработват и изпълняват от кмета на общината (чл. 27, ал. 1)⁹¹. Тази ПАМ също е възстановителна;

⁸⁸ Пак там, с. 8.

⁸⁹ Вж. **Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда. [2015 г.]**, с. 9.

⁹⁰ До измененията и допълненията на ЗЧАВ в 2015 г. (ДВ, бр. 101 от 2015 г.), в чл. 31–33 бяха установени специални правила за заплащане на такси върху течните горива за Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда. Тези такси бяха свързани както с производството, така и с вноса на течни горива в Република България. С горепосочените изменения и допълнения на този закон, тези такси отпаднаха поради отмяната на чл. 31–33. Този подход на законодателя е дискуссионен.

⁹¹ Вж. в тази насока напр. **Доцова, М.** Правни характеристики на общинските програми за чистота на въздуха. - В: **Правото в XXI век – предизвикателства и перспективи. Сборник с доклади от**

в) ограничаване или спиране на производствени и други дейности в следните три хипотези, изброени лимитативно в чл. 28, ал. 1:

аа) когато “видът и степента на замърсяването на атмосферния въздух” от съответния източник “увеличават значително риска за човешкото здраве и за околната среда” (т. 1)⁹².

бб) когато не се изпълняват задължителните предписания по чл. 26 (т. 2);

вв) когато не се спазват “мерките от програмата по чл. 27”, поради което общата маса на емисиите в даден район довежда до превишаване на пределно допустимите норми за качество на атмосферния въздух (т. 3).

Тази ПАМ е преустановителна и се налага със заповед на “съответния орган” (т.е. МОСВ, РИОСВ или общината – бел. авт.);

г) създаване и въвеждане на „зони с ниски емисии на вредни вещества”, ограничаване на употребата на определени видове горива или уреди за отопление, или ограничаване на движението на определени категории моторни превозни средства и/или на определени „екологични групи моторни превозни средства на територията на съответната община и/или в създадени и въведени зони с ниски емисии на вредни вещества при значително увеличаване на риска за човешкото здраве и/или околната среда в резултат на замърсяване на атмосферния въздух (чл. 28а), като тези мерки са превантивни и се налагат от общинските съвети⁹³;

д) ограничаване на движението на автомобилния транспорт в урбанизирани територии (населени места и селищни образувания) за осигуряване на такова качество на въздуха, което отговаря на установените пределно допустими норми (чл. 29). Тази ПАМ се налага от съответната община съгласувано с органите на МВР, а нейният

международната научна конференция, проведена по случай 30 години от създаването на Юридическия факултет на Пловдивския университет. Пловдив, 13 и 14 октомври 2022 г. Том 2. Публичноправни науки, наказателноправни науки, международноправни науки. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски”, 2023, с. 76-82. По отношение на тези програми на общинските съвети по чл. 27 от ЗЧАВ, които обаче, са част от по-цялостните програми на общинските съвети по опазване на околната среда по чл. 79 от ЗООС, Върховния административен съд (ВАС), в едно свое определение е приел, че по характер те са вътрешноведомствени актове и нямат качеството на административен акт, освен ако предложените мерки в тях засягат права, свободи или законни интереси на граждани или юридически лица – вж. Определение № 13138 от 01.11.2017 г. по ад. № 12064/2017 г. на ВАС, IV отд. – В: Върховен административен съд [онлайн]. [прегледан 25.01.2019]. Достъпно от: <http://www.sac.government.bg/court22.nsf/d6397429a99ee2afc225661e00383a86/697d648619093c6ec22581e900594e22?OpenDocument>. С измененията и допълненията на ЗЧАВ в 2025 г. (ДВ, бр. 78 от 2025 г., в сила от 23.09.2025 г.) беше създадена ал. 11 на чл. 27 от с.з., в която е указано, че: „Програмите по ал. 1 могат да се обжалват по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Съдът разглежда жалбата, произнася се с решение и обявява решението в едномесечен срок от заседанието, в което е приключило разглеждането на делото. Производството по жалбата приключва в 6-месечен срок от подаването ѝ”. Обратното становище, т.е. че в чл. 27, ал. 1 и 2 от ЗЧАВ не са уредени ПАМ се поддържа от Р. Николова - **Николова, Р.** Система на екологичното административно право. – Административно правораздаване [онлайн]. София, 2026, № 4, юни-август, с. 26. [прегледан 24.08.2026]. Достъпно от: <https://www.abaj.bg/списание-pdf/брой-4/>. Уместно е този проблем да бъде обект на по-задълбочена научна дискусия в правната ни литература. Смятам, че в тази хипотеза е уместно да се анализира целта на законодателя, а именно постигането на нормално качество на атмосферния въздух, т.е. в рамките на установените пределно допустими норми.

⁹²

В тази хипотеза вероятно се има предвид превишаването на пределно допустимите норми.

⁹³ Обратното становище, а именно че в чл. 28а от ЗЧАВ не е регламентирана ПАМ се поддържа от Р. Николова – вж. **Николова, Р.** Цит. съч., с. 26. То разкрива полезност за развитието на научна дискусия по този проблем.

характер зависи от момента на замърсяването на въздуха, както следва: аа) когато ограничаването на движението е установено преди наднорменото замърсяване на въздуха, тя е превантивна; бб) когато това ограничаване е установено след наднорменото му замърсяване, тя е преустановителна⁹⁴;

е) временно спиране на пускането на пазара, разпространението, превоза или използването на течни или твърди горива, които не отговарят на изискванията за тяхното качество (чл. 30г, ал. 1, т. 1).

Тази ПАМ е преустановителна и се налага от органите на ДАМТН;

ж) забрана за пускането на пазара, разпространението, превоза или използването на течни или твърди горива, които не отговарят на изискванията за тяхното качество (чл. 30г, ал. 1, т. 2).

Тази ПАМ е превантивна и се прилага от ДАМТН;

з) изтегляне на течни или твърди горива от пазара, когато: а) в случаите на оспорване по чл. 30в, ал. 1, т. 3 и 4 резултатите от изпитването на арбитражната проба потвърждават установеното несъответствие; б) в срока по чл. 30в, ал. 1, т. 3 и 4 резултатът от изпитването не е оспорен; в) твърдите горива не са пакетирани в съответствие с изискванията на наредбата по чл. 8а, ал. 1 (чл. 30г, ал. 1, т. 3).

Тази ПАМ също е превантивна и се налага от ДАМТН.

и) регламентиране на разнообразни форми на ПАМ, свързани с ограничения в дейността на операторите на инсталации (чл. 33б, ал. 1)⁹⁵.

Тези ПАМ са преустановителни, превантивни или възстановителни и се налагат от МОСВ или оправомощено от него длъжностно лице.

За прилагането на посочените ПАМ е необходимо да се имат предвид дефинициите на следните правни понятия, фигуриращи в § 1 от ДР: “замърсяване на атмосферния въздух” е всяко постъпване на вредни вещества (замърсители) в него” (т. 1); “пускане на пазара” е предоставянето на всеки отделен продукт, предназначен за крайна употреба, безплатно или срещу заплащане за първи път на българския пазар, на

⁹⁴ Обратното становище, а именно че в чл. 29 от ЗЧАВ не е регламентирана ПАМ се поддържа от Р. Николова – вж. **Николова, Р.** Цит. съч., с. 26. То също разкрива полезност за развитието на научна дискусия по този проблем.

⁹⁵ В тази разпоредба са изброени следните форми на ПАМ:

„1. временно спиране или ограничаване дейността на операторите на инсталации;

2. ограничаване на достъпа до инсталации на операторите, включително чрез пломбиране или запечатване;

3. даване на задължителни писмени указания за преустановяване извършването на определени действия или за задължително предприемане на такива действия в определен срок;

4. разпореждане за извършване на:

а) анализи, експертизи, проверки, изпитвания на вещества и продукти, инсталации, съоръжения, техни части, системи или компоненти;

б) допълнение или изменение на учебните програми и курсове и провеждане на допълнително обучение, включително проверка на знанията и уменията;

5. (изм. - ДВ, бр. 101 от 2015 г., в сила от 22.12.2015 г., бр. 78 от 2025 г., в сила от 23.09.2025 г.) ограничаване, забрана за пускане на пазара, разпространение, използване, изтегляне или изземване от пазара на вещества, продукти, съоръжения и инсталации от обхвата на Регламент (ЕО) № 1005/2009, Регламент (ЕС) № 517/2014 и наредбите по чл. 9а, ал. 1, чл. 9б, чл. 11а, ал. 1 и чл. 17, ал. 1 и 2;

6. (нова - ДВ, бр. 102 от 2012 г., в сила от 21.12.2012 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 101 от 2015 г., в сила от 22.12.2015 г.) разпореждане за унищожаване на вещества и продукти, които не са в съответствие с изискванията на наредбите по чл. 17, ал. 1 и 2, Регламент (ЕО) № 1005/2009 и Регламент (ЕС) № 517/2014.“

пазара на Европейския съюз или на пазара на държава – членка на Европейската асоциация за свободна търговия – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, при което той преминава от етапа на производство или внос към етапа на разпространение и/или използване” (т. 17); “използване на течни горива” е изгаряне на течни горива, с изключение на отпадъчните, в инсталации за енергийна конверсия” (т. 22); “разпространение на течни горива” е движението на течните горива по веригата от производител, съответно от вносител, до крайния разпространител, включително транспортиране, предоставяне на складови услуги и съхранение на течни горива в местата по чл. 3, ал. 1, т. 5⁹⁶” (т. 23); „разпространение на твърди горива“ е движението на твърдите горива по веригата от производител, съответно от внос или въвеждане, до разпространителя включително“ (т. 44).

II.2. Правни мерки по някои други закони

По-долу накратко ще бъдат посочени правни мерки по някои закони, които могат да намерят субсидиарно приложение в разглежданата област.

II.2.1. Правни мерки по ЗДвП

Сред кръга на правните мерки по този закон, в разглежданата област по-важно значение имат:

1. установяване на задължение за лицата, които стопанисват пътищата, да организират движението по тях така, че да осигурят условия за опазване на околната среда от наднормен шум и от замърсяване от МПС (чл. 3, ал. 1, т. 2)⁹⁷;

2. установяване на задължение за водача на пътно превозно средство (фактически на МПС – бел. авт.) да спазва действащите норми за шум и вредни емисии на отработени газове от МПС, както и другите норми и изисквания за опазване на околната среда (чл. 5, ал. 2, т. 2);

3. установяване на забрана за регистрация на: а) нови МПС, за които е влязло в сила изискването за одобряване на типа и той не е одобрен по реда на чл. 138, ал. 4 (чл. 143, ал. 5, т. 1); б) трактори за селското и горското стопанство, които подлежат на регистрация по реда на ЗРКЗГТ (чл. 143, ал. 5, точки 1 и 2) (чл. 143, ал. 5а (нова – ДВ, бр. 64 от 2025 г.), т. 3);

4. установяване на задължение за определените от МВР служби да упражняват контрол върху техническата изправност и движението на пътните превозни средства (чл. 165, ал. 1, т. 1);

5. установяване на задължение за МТС чрез Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“ да упражнява контрол за техническата изправност и движението на пътните превозни средства, извършващи обществен превоз на пътници и товари, а логическото тълкуване на разпоредбите в последните две хипотези може да ни доведе до извода, че те имат значение и за опазването на въздуха от замърсяване (чл. 166, ал. 1, т. 1);

6. налагане на ПАМ (чл.чл. 165, 166, 171 и 173а).

Могат да бъдат отбелязани следните техни проявните форми:

а) спиране от движение на пътно превозно средство, вкл. за проверка на техническата му изправност (по арг. от чл. 165, ал. 2, т. 1 и чл. 166, ал. 2, т. 1);

⁹⁶ В чл. 3, ал. 1, т. 5 от закона е указано, че неговите изисквания се отнасят до “производствените и складовите помещения с резервоарите за съхраняване на течни горива, петролните бази (терминали), бензиностанциите и други, с изключение на резервоарите за гориво на моторните превозни средства”.

⁹⁷ Ал. 1 на чл. 3 от ЗДвП е допълнена в 2004 г. (ДВ, бр. 85 от 2004 г.), а впоследствие измемена и допълнена в 2025 г., в резултат на което е обособена самостоятелна точка 2 (ДВ, бр. 64 от 2025 г.).

б) временно спиране от движение на МПС, когато съдържанието на вредните вещества в изгорелите газове или шумът са над установените пределно допустими норми (чл. 171, т. 2, буква "а" – изм., ДВ, бр. 64 от 2025 г.).

И двете ПАМ са преустановителни и се налагат съответно от органите на МВР или МТС;

в) забрана за реализацията до представянето на валиден сертификат за съответствието с одобрения тип, при пускането им на пазара или търговия, на нови МПС, ремаркета, системи, компоненти или отделни технически възли за тях в нарушение на чл. 138, ал. 7 и 8 (т.е. при липса на сертификати, свързани с техническата им изправност – бел. авт.) (чл. 173а, ал. 1);

г) забрана за реализацията на нова система, компонент или отделен технически възел или партида от тях за МПС, когато в резултат на проведени проверки и/или изпитвания на тази система, компонент или отделен технически възел се установи, че те не отговарят на изискванията на „приложим регулаторен акт“ (а те са свързани с одобряването на техния тип и фактически с техническата им изправност – бел. авт.) (чл. 173а, ал. 2).

Последните две ПАМ също са преустановителни и се прилагат от Комисията по търговия и защита на потребителите към МИИ или от кмета на общината.

II.2.2. Правни мерки по ЗСВДЗН

В светлината на разглежданата проблематика могат да бъдат споменати следните правни мерки по този закон:

1. установяване на специални правила, свързани с регулиране на дейностите по съхранение на въглероден двуокис (диоксид) в земните недра (чл. 8).

Те се отнасят предимно до правомощията на МС и на министъра на енергетиката (МЕ) в тази област (съответно ал. 1 и 2);

2. установяване на специални правила относно условията и реда за предоставяне на разрешения за проучване на местата за съхранение и на разрешения за съхранение на въглероден двуокис в земните недра (чл. 9–57).

Разрешенията и в двете насоки се издават от МЕ (чл. 9);

3. установяване на специални правила, свързани със задълженията при експлоатацията, затварянето и през периода след затварянето на мястото за съхранение на въглероден двуокис в земните недра (чл. 58–78);

4. установяване на специални правила относно достъпа на трети лица до преносните мрежи и местата за съхранение на въглероден двуокис в земните недра (чл. 79);

5. установяване на специални правила, свързани с прекратяването на разрешенията и уреждането на споровете (чл. 80–86).

II.2.3. Правни мерки по ЗОИК

Могат да бъдат посочени следните правни мерки по този закон, които имат по-важно значение за разглежданата проблематика:

1. установяване на специални правила относно определянето на „обща дългосрочна национална цел за постигане на климатична неутралност и нулеви нетни емисии на парникови газове до 2050 г.“ (чл. 2а – нов – ДВ, бр. 81 от 2025 г.).

Те се отнасят до: а) задължението за държавата да определя тази цел в съответствие с разпоредбите на „Парижкото споразумение“⁹⁸ и Регламент (ЕС) 2021/1119⁹⁹ (ал. 1); б) общото задължение постигането на дългосрочната национална цел по ал. 1 да се отчита при изготвянето на „стратегически документи, мерки и дейности за ограничаване изменението на климата и справедлив преход на национално, регионално и местно ниво за всички сектори на националната икономика“ (ал. 2); в) общото задължение конкретните мерки и действия за постигане на дългосрочната национална цел по ал. 1 да се планират и изпълняват, като се отчита „необходимостта от осигуряване на справедлив социално-икономически преход, подобряване на конкурентоспособността на националната икономика, насърчаване и запазване на заетостта, както и насърчаване на енергийното развитие и енергийната сигурност на страната чрез ефективно използване на енергията и енергийните ресурси“ (ал. 3);

2. установяване на специални правила, свързани с политиката по ограничаване на изменението на климата (чл. 3-10).

Те се отнасят до: а) правомощията на компетентните органи (чл. 3-5); б) задължението за МС да одобрява „Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България“ по предложение на МЕ и МОСВ, като разработването му е необходимо да се извършва в съответствие с Регламент (ЕС) 2018/1999¹⁰⁰ (чл. 8, ал. 3 - изм. - ДВ, бр. 25 от 2020 г., бр. 96 от 2023 г., в сила от 17.11.2023 г., бр. 81 от 2025 г.); в) задължението за МС да приема „Дългосрочна национална стратегия за смекчаване изменението на климата за постигане на общата дългосрочна национална цел за климатична неутралност“ по предложение на МОСВ, като разработването ѝ трябва да се извършва също съгласно Регламент (ЕС) 2018/1999 (чл. 8а, ал. 3 – нова – ДВ, бр. 81 от 2025 г.); г) задължението за МС да приема Национална стратегия за основните мерки за адаптация към последиците от изменението на климата (чл. 9, ал. 3, във вр. с ал. 1).

При прилагането на тази правна мярка трябва да се има предвид дефиницията на правното понятие „изменение на климата“, фигурираща в § 1, т. 23 от ДР, където е указано, че това е „изменение на климата, пряко или непряко свързано с човешка дейност, което променя състава на глобалната атмосфера и което се явява в допълнение към естественото вариране на климата, наблюдавано за сравними периоди от време“;

⁹⁸ Става дума за Споразумението от Париж към Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата (Париж, 12.12.2015 г.), което е ратифицирано от Република България със закон от 21.10.2016 г. (ДВ, бр. 86 от 2016 г.), с декларация по чл. 9, § 1. Декларацията гласи: „Република България приема, че в съответствие с чл. 9, параграф 1 от Споразумението от Париж развитите страни ще предоставят финансови ресурси за подпомагане на развиващите се страни по отношение на смекчаването и адаптацията в продължение на съществуващите им задължения съгласно Конвенцията. В този контекст Република България обръща внимание, че като страна по Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата не е включена в Анекс II.“ Това споразумение е в сила за нашата страна от 29.12.2016 г. и е обнародвано в ДВ, бр. 2 от 06.01.2017 г.

⁹⁹ Става дума за Регламент (ЕС) 2021/1119 на Европейския парламент и на Съвета от 30.06.2021 година за създаване на рамката за постигане на неутралност по отношение на климата и за изменение на регламенти (ЕО) № 401/2009 и (ЕС) 2018/1999 (Европейски закон за климата) (ОВ L 243, 09.07.2021 г.).

¹⁰⁰ Става дума за Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11.12.2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, за изменение на регламенти (ЕО) № 663/2009 и (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 94/22/ЕО, 98/70/ЕО, 2009/31/ЕО, 2009/73/ЕО, 2010/31/ЕС, 2012/27/ЕС и 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2009/119/ЕО и (ЕС) 2015/652 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 525/2013 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 328, 21.12.2018 г.).

3. установяване на специални правила относно изпълнението на задълженията, произтичащи от международните договори, свързани с националната инвентаризация на емисиите на парникови газове (чл. 11-15).

За прилагането на тази правна мярка е необходимо да се има предвид дефиницията на правното понятие „емисии“, уредена в § 1, т. 17 (изм. – ДВ, бр. 81 от 2025 г.) от ДР, където е изтъкнато, че това „означава отделянето на парникови газове от източници в дадена инсталация или отделянето от въздухоплавателно средство, извършващо въздухоплавателна дейност, посочена в приложение № 2, или от кораби, извършващи дейност в областта на морския транспорт, посочена в приложение № 2, на газове, определени по отношение на тази дейност, както и отделянето на парникови газове, съответстващи на дейността, посочена в приложение № 3”¹⁰¹;

4. установяване на специални правила, свързани с Европейската система за търговия с емисии на парникови газове¹⁰² (чл. 30-63).

Те се отнасят до: а) обхвата на тази система (чл. 30); б) разрешителния режим за емисиите на парникови газове с оглед на експлоатацията на нови и действащи инсталации за категориите промишлени дейности по приложение № 1 към закона (чл. 31-34), като разрешителното се издава от изпълнителния директор на ИАОС към МОСВ (чл. 33, ал. 2), а неговите реквизити са изброени в чл. 33, ал. 1; в) мониторинга, докладването и верификацията (чл. 35-36); г) квотите за емисии (на парникови газове – бел. авт.) от авиационни дейности (чл. 37-39); д) разпределянето на безплатни квоти за емисии на парникови газове от инсталации (чл. 42-47); е) обхвата на прилагането на Европейската система за търговия с емисии (на парникови газове – бел. авт.) за дейностите в областта на морския транспорт (чл. 47а-47д – нови – ДВ, бр. 81 от 2025 г.); ж) предаването, замяната и отмяната на квоти за емисии на парникови газове и валидността на квотите, сертифицираните единици редуцирани емисии и единиците редуцирани емисии (чл. 48-51); з) системата за търговия с емисии (на парникови газове – бел. авт.) от сградния сектор, сектора на автомобилния транспорт и допълнителните сектори (чл. 51а-51ж – нови – ДВ, бр. 81 от 2025 г.); и) търговете с квоти за емисии от парникови газове (чл. 52-54); й) приходите от търговете с квоти за емисии на парникови газове (чл. 55-57а); к) изключването на малки инсталации от Европейската система за търговия с емисии (на парникови газове – бел. авт.) (членове 57б и 57в); л) администрирането на националния регистър за търговия с квоти за емисии на парникови газове (чл. 59-61), като изпълнителният директор на ИАОС към МОСВ изпълнява функциите на „национален администратор на този регистър (чл. 59, ал. 1); м) достъпа до информация на обществеността (чл. 62-63), като компетентните органи в тази насока са МОСВ и изпълнителния директор на ИАОС към МОСВ.

При прилагането на тази правна мярка трябва да се има предвид следните дефиниции на правни понятия, регламентирани в § 1 от ДР на закона: „парникови

¹⁰¹ В първоначалната редакция на закона, до измененията и допълненията му в 2025 г. (ДВ, бр. 81 от 2025 г.), дефиницията на понятието „емисия“ гласеше: „емисия“ е „отделянето на парникови газове в атмосферата от източници в инсталация или отделянето от въздухоплавателни средства, извършващи авиационна дейност, включена в списъка по приложение № 2, на определените по отношение на тази дейност газове“.

¹⁰² Вж. в тази насока Директива 2003/87/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13.10.2003 г. относно установяване на Схема за разрешаване на търговия с емисии на парникови газове в рамките на Общността, и за изменение на Директива 96/61/ЕО на Съвета (ОВ L 275, 25.10.2003 г., в сила от 25.10.2003 г., изм. и доп.).

газове“ са: въглероден диоксид (CO₂), метан (CH₄), диазотен оксид (N₂O), флуоровъглеродороди (HFCs), перфлуоровъглероди (PFCs) и серен хексафлуорид (SF₆), и други естествени и антропогенни газообразни компоненти на атмосферата, които абсорбират и повторно излъчват инфрачервена радиация.“ (т. 41); „Корабно дружество“ е корабособственикът или всяка друга организация или лице, включително мениджър или беърбоут чартърор, които са поели отговорността за експлоатацията на кораба от корабособственика и които при поемането на тази отговорност са се съгласили да поемат всички задължения и отговорности, наложени от Международния кодекс за управление на безопасната експлоатация на кораби и предотвратяване на замърсяването, посочени в приложение I към Регламент (ЕО) № 336/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 15 февруари 2006 г. за прилагане на Международния кодекс за управление на безопасността в рамките на Общността и за отмяна на Регламент (ЕО) № 3051/95 на Съвета¹⁰³.” (т. 70 – нова – ДВ, бр. 81 от 2025 г.);

5. установяване на специални правила относно другите мерки за намаляване на емисиите на парникови газове (чл. 64-70).

Те са свързани с: а) намаляването на емисиите от течни горива и енергия за транспорта (чл. 64-66); б) изпълнението на задълженията по: аа) Решение № 406/2009/ЕО¹⁰⁴ (чл. 67); бб) Регламент (ЕС) 2018/841¹⁰⁵ и Регламент (ЕС) 2018/842¹⁰⁶ (членове 67а и 67б – нови – ДВ, бр. 81 от 2025 г.);

6. установяване на специални правила, свързани с функционирането на Механизма за корекция на въглеродните емисии по границите по Регламент (ЕС) 2023/956¹⁰⁷ (чл. 70а-70г – нови – ДВ, бр. 28 от 2024 г., бр. 81 от 2025 г.)¹⁰⁸;

¹⁰³ Става дума за Регламент (ЕО) № 336/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 15.02.2006 г. относно прилагане на Международния кодекс за управление на безопасността в рамките на Общността, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 3051/95 на Съвета (ОВ L 64, 4.03.2006 г.). Международният кодекс за управление и безопасната експлоатация на кораби и предотвратяване на замърсяването (ISM Code) е приет с Резолюция А.741(18) на Международната морска организация (Лондон, 4.11.1993 г.), въведен е в действие (без ратификация – бел. авт.) на територията на Република България със заповед на министъра на транспорта № РД-08-149 от 16.06.1995 г. (ДВ, бр. 58 от 27.06.1995 г.), издадена на основание чл. 7 от Кодекса за търговското корабоплаване (ДВ, бр. 55 и 56 от 1970 г., изм. и доп.), в сила е за нашата страна от 16.06.1995 г. и е обнародван в ДВ, бр. 58 от 27.06.1995 г.

¹⁰⁴ Става дума за Решение № 406/2009/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23.04.2009 г. относно усилията на държавите-членки за намаляване на техните емисии на парникови газове, необходими за изпълнение на ангажиментите на Общността за намаляване на емисиите на парникови газове до 2020 г. (ОВ L 140, 05.06.2009 г.).

¹⁰⁵ Става дума за Регламент (ЕС) 2018/841 на Европейския парламент и на Съвета от 30.05.2018 г. относно включването на емисиите и поглъщанията на парникови газове от земеползването, промените, промените в земеползването и горското стопанство в рамката в областта на климата и енергетиката до 2030 г. и за изменение на Регламент (ЕС) № 525/2013 и Решение № 529/2013/ЕС (ОВ L 156, 19.06.2018 г., изм. и доп.).

¹⁰⁶ Става дума за Регламент (ЕС) 2018/842 на Европейския парламент и на Съвета от 30.05.2018 г. за задължителните годишни намаления на емисиите на парникови газове за държавите-членки през периода 2021-2030 г., допринасящи за действията в областта на климата и изпълнение на задълженията, поети по Парижкото споразумение, и за изменение на Регламент (ЕС) № 525/2013 (ОВ L 156, 19.06.2018 г.).

¹⁰⁷ Става дума за Регламент (ЕС) 2023/956 на Европейския парламент и на Съвета от 10.05.2023 г. за създаване на механизъм за корекция на въглеродните емисии по границите (ОВ L 130, 16.05.2023 г.).

¹⁰⁸ Изпълнителният директор на ИАОС към МОСВ е националният компетентен орган по този механизъм на ЕС (чл. 7, т. 7 – изм. – ДВ, бр. 28 от 2024 г.).

7. установяване на специални правила относно използването на въглища или лигнитни въглища за производство на електрическа енергия (членове 70д и 70е – нови – ДВ, бр. 81 от 2025 г.).

Те се отнасят до: а) забраната за изграждане и експлоатация на нови електроцентрали, работещи с въглища или лигнитни въглища (чл. 70д); б) определянето на „обща пределна граница на годишните емисии на въглероден диоксид“ за съществуващите електроцентрали за производство на електрическа енергия, работещи с въглища или лигнитни въглища, считано от 01.01.2026 г. (чл. 70е);

8. прилагане на ПАМ (чл. 71 и чл. 71а – нов – ДВ, бр. 81 от 2025 г.)¹⁰⁹.

II.2.4. Правни мерки по ЗЕ

Могат да бъдат отбелязани следните правни мерки в разглежданата област по този закон:

¹⁰⁹ В чл. 71, ал. 2 от ЗОИК са регламентирани 4 проявни форми на ПАМ. Тази разпоредба гласи: „В случаите по ал. 1 с цел предотвратяване или преустановяване на нарушенията, както и за отстраняване на вредните последици от тях министърът на околната среда и водите и изпълнителният директор на ИАОС или оправомощените от тях длъжностни лица съобразно своята компетентност прилагат следните принудителни административни мерки:

1. издават задължителни писмени указания за преустановяване извършването на определени действия или за задължително предприемане на такива действия в определен срок;

2. разпореждат извършване на експертизи, проверки, изпитвания на инсталации и съоръжения, на техни части, системи или компоненти;

3. (изм. – ДВ, бр. 81 от 2025 г.) временно спират или ограничават дейността на операторите на инсталации, на авиационните оператори и на лицата по чл. 51а, ал. 1;

4. спират достъпа на операторите на инсталации, на авиационните оператори, на корабните дружества и на лицата по чл. 51а, ал. 1 до партидите им в НРТКЕПГ по смисъла на чл. 34, параграф 3, буква "б" от Регламент (ЕС) № 389/2013 в случаите на нарушаване на задълженията за точно докладване на емисиите по чл. 36, ал. 1 и 2 до отстраняване на нарушението.“ Става дума за Регламент (ЕС) № 389/2013 на Комисията от 02.05.2013 г. за създаване на Регистър на ЕС съгласно Директива 2003/87/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и решения № 280/2004/ЕО и № 406/2009/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и за отмяна на регламенти (ЕС) № 920/2010 и (ЕС) № 1193/2011 на Комисията (ОВ L 122, 03.05.2013 г., в сила от 03.05.2013 г. – отм., считано от 01.01.2021 г., с чл. 88 от Делегиран регламент (ЕС) 2019/1122 на Комисията от 12.03.2019 г. за допълнение на Директива 2003/87/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на функционирането на Регистъра на ЕС (ОВ L 177, 02.07.2019 г.). Понастоящем в тази насока следва да се има предвид Делегиран регламент (ЕС) 2019/1122. Лицата по чл. 51а, ал. 1 са тези, които освобождават горива за потребление в секторите по приложение № 3 към закона, т.е. сградния сектор, сектора на автомобилния транспорт и допълнителните сектори. Съгласно § 1, т. 80 (нова – ДВ, бр. 81 от 2025 г.) на закона: „Освобождаване за потребление“ по смисъла на глава четвърта, раздел VIа е освобождаване за потребление съгласно чл. 20, ал. 2 от Закона за акцизите и данъчните складове”.

В чл. 71а от ЗОИК са регламентирани други проявни форми на ПАМ, а именно напускане на български морски пристанища, задържане на кораби или забрана за посещаване на български морски пристанища в случаите, когато корабно дружество, по отношение на което ИАОС е администриращ орган, не е изпълнило задължението си за връщане на квоти за емисии на парникови газове от морския транспорт по чл. 47в (нов – ДВ, бр. 81 от 2025 г.) от закона през два или повече последователни отчетни периоди. Компетентният орган в тази насока е изпълнителния директор на Изпълнителна агенция „Морска администрация“ към МТС. Вж. още относно ПАМ по ЗОИК, напр. **Николова, Р.** Система на екологичното административно право. – Административно правораздаване [онлайн]. София, 2026, № 4, юни-август, с. 43-44. [прегледан 24.08.2026]. Достъпно от: <https://www.abaj.bg/списание-pdf/брой-4/>, по-общо относно ЗОИК – Пак там, с. 41-43, а относно административнонаказателната отговорност по този закон – Пак там, с. 44.

1. установяване на задължение за МС да одобрява Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България и негови актуализации в съответствие с Регламент (ЕС) 2018/1999, по предложение на МЕ и МОСВ (чл. 3, ал. 3 - нова - ДВ, бр. 96 от 2023 г., в сила от 17.11.2023 г.);

2. установяване на задължение за МЕ да разработва съвместно с МОСВ и да внася за одобрение от МС Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България (чл. 4, ал. 2, т. 9 - отм. - ДВ, бр. 49 от 2007 г., нова - бр. 86 от 2023 г., в сила от 13.10.2023 г.), съчетано със задължение за министъра на икономиката и индустрията, министъра на регионалното развитие и благоустройството, министъра на транспорта и съобщенията, министъра на земеделието и храните, министъра на вътрешните работи, министъра на финансите, министъра на външните работи, министъра на здравеопазването и министъра на културата да оказват съдействие на МЕ и МОСВ при изготвянето на този план (чл. 4, ал. 5 - нова - ДВ, бр. 96 от 2023 г., в сила от 17.11.2023 г.);

3. установяване на задължение за МЕ да одобрява програми и стратегии за преструктуриране на енергетиката въз основа на Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България (чл. 8, ал. 2 - изм. - ДВ, бр. 74 от 2006 г., в сила от 08.09.2006 г., бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г., бр. 14 от 2015 г., бр. 38 от 2018 г., в сила от 08.05.2018 г., изм. и доп. - бр. 96 от 2023 г., в сила от 17.11.2023 г.);

4. установяване на задължение за енергийните предприятия „да извършват дейността си в интерес на обществото и на отделните клиенти и в съответствие с изискванията на този закон и другите нормативни актове, като обезпечават...опазването на околната среда, живота, здравето и собствеността на гражданите” (чл. 69 - изм. и доп. - ДВ, бр. 54 от 2012 г., в сила от 17.07.2012 г.). Тази правна мярка е относима и към правната защита на водите, морската среда, почвата, земните недра, защитените природни територии, биологичното разнообразие, както и на околната среда при устройственото планиране и строителството. В тази насока е необходимо да се има предвид дефиницията на правното понятие „енергийно предприятие”, която фигурира в § 1, т. 24 (доп. - ДВ, бр. 74 от 2006 г., в сила от 08.09.2006 г., бр. 41 от 2009 г., изм. - бр. 54 от 2012 г., в сила от 17.07.2012 г., доп. - бр. 79 от 2019 г., в сила от 08.10.2019 г., изм. - бр. 11 от 2023 г., доп. - бр. 96 от 2023 г., в сила от 17.11.2023 г.)¹¹⁰ от ЗЕ, където е указано, че: "Енергийно предприятие" е лице, което осъществява една или повече от дейностите по производството, преобразуването, преноса, съхранението, разпределението, агрегирането, оптимизация на потреблението, доставката и снабдяването с електрическа, топлинна енергия или природен газ, на основата на издадена лицензия по този закон, или лице, което добива енергийни ресурси въз основа на концесия за добив, или лице, което осъществява дейност по производство на електрическа и/или топлинна енергия и/или извършва съхранение на електрическа енергия, и/или извършва търговия с природен газ, без да е задължено да получи лицензия за осъществяваната от него дейност по този закон, или лице, което осъществява дейност по пренос на нефт и нефтопродукти по тръбопроводи.”

II.2.5. Правни мерки по ЗЕЕ

¹¹⁰ Неколкократните изменения и допълнения на дефиницията на това правно понятие не са добър пример за нормотворчество.

От значение в разглежданата област може да се посочи една правна мярка по този закон, а именно специални правила, свързани с функционирането на Националния фонд за декарбонизация (чл. 78-88).

II.2.6. Правни мерки по ЗЗ

Могат да бъдат изтъкнати следните правни мерки по този закон, имащи значение в разглежданата област:

1. установяване на специални правила, свързани с осигуряването на “здравословна жизнена среда” (чл. 31–48);
2. установяване на специални правила относно защита на здравето на гражданите при извършване на дейности с азбест и азбестосъдържащи материали (чл. 73–74);
3. налагане на ПАМ (чл.чл. 38 и 45).

В разглежданата област могат да бъдат изтъкнати следните техни прояви форми:

а) даване на задължителни предписания при неспазване на “здравните изисквания в обекти с обществено предназначение или при извършване на дейности със значение за здравето на човека” и определяне на срок за отстраняване на нарушенията (чл. 38, ал. 1).

Тези ПАМ са възстановителни и се налагат от държавните здравни инспектори към органите на МЗ;

б) спиране на експлоатацията на обекта или на части от него или спиране на съответната дейност до отстраняване на нарушенията, при неизпълнение на задължителните предписания в определения срок (чл. 38, ал. 2).

Тези ПАМ са преустановителни и се прилагат от директора на регионалната здравна инспекция към МЗ.

Логическото тълкуване на посочените разпоредби може да ни доведе до извода, че те се отнасят и до изискванията за качество на атмосферния въздух.

II.2.7. Правни мерки по ЗУТ

Сред кръга на правните мерки по този закон от значение за разглежданата проблематика могат да бъдат отбелязани:

1. установяване на специални правила, свързани с основите на устройството на територията (чл. 1–98);
2. установяване на специални правила относно устройственото планиране на територията, инвестиционното проектиране и разрешаването на строителство (чл. 99–179).

II.2.8. Правни мерки по ЗООС

В светлината на разглежданата проблематика могат да бъдат посочени следните правни мерки по този закон:

1. установяване на общи правила за опазване на атмосферния въздух от замърсяване (чл. 55 и чл. 56).

Те са: а) общо задължение опазването на чистотата на атмосферния въздух да осигурява: аа) защита на човешкото здраве, на живата природа, на природните и културните ценности от вредните въздействия и предотвратяване на настъпването на опасности и “щети” за обществото при изменение на качеството на атмосферния въздух, нарушаване на озоновия слой и промените в климата в резултат на различните човешки дейности; бб) запазване на качеството на атмосферния въздух в районите, в

които то не е нарушено, и подобряването му в останалите райони (чл. 55, точки 1 и 2); б) общо задължение опазването на атмосферния въздух да се основава на "принципите на устойчивото развитие" и да се извършва при условията и по реда на глава седма от ЗООС¹¹¹ и на ЗЧАВ (чл. 56); в) задължение за лицата, притежаващи МПС, които чрез своето устройство, действие или използвано гориво причиняват замърсяване на атмосферния въздух, нарушаване на озоновия слой и промяна в климата, да заплащат еднократно при първа регистрация екотакса, определена с акт на МС, която постъпва в Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) (чл. 56а).

2. установяване на общи правила за опазване на околната среда от замърсяване с азбест (чл. 59а)¹¹².

Сред тях могат да бъдат отбелязани: а) правомощие за МОСВ, съгласувано с МЗ да определя с наредба: аа) изискванията и мерките за предотвратяване и намаляване на замърсяването на въздуха с азбест; бб) методите и процедурите за определяне на азбест в прахови емисии; вв) случаите, в които се допускат изключения от изискванията и мерките, свързани с предотвратяване и намаляване на замърсяването на въздуха с азбест (ал. 1, точки 1, 2 и 4); б) правомощие за МОСВ да разреши използването на методи и процедури извън определените в наредбата по ал. 1, ако осигуряват получаването на еквивалентни данни и резултати (ал. 2);

3. предоставяне на комплексни разрешителни за изграждането и експлоатацията на нови и експлоатацията на действащи инсталации и съоръжения за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към закона, включително тяхното разширение, водещо до съществено изменение в експлоатацията им, както и за такива извън обхвата на приложение № 4 към с.з., но по молба на съответните оператори (чл. 117–129), като тези разрешителни се издават от изпълнителния директор на ИАОС към МОСВ (чл. 120, ал. 1), но контролът върху изпълнението на условията в разрешителното се извършва от директора на съответната РИОСВ (чл. 120, ал. 5)¹¹³;

4. екологична оценка (чл. 81–91)¹¹⁴;

5. оценка на въздействието върху околната среда (чл. 81–83 и чл. 92–102)¹¹⁵;

6. право на информация за околната среда (чл. 17–31)¹¹⁶;

¹¹¹ Глава VII от ЗООС е озаглавена "Предотвратяване и контрол на промишленото замърсяване" и включва правни мерки, свързани с: а) предотвратяването на големи аварии (чл. 103–116и); б) комплексните разрешителни (чл. 117–129); в) Националните схеми за подобряване на резултатите в опазването на околната среда (чл. 131л, т.5–141).

¹¹² Те са установени в резултат на измененията и допълненията на ЗООС в 2004 г. (ДВ, бр. 70 от 2004 г.) чрез обособяването на нов раздел VIII към глава трета.

¹¹³ До измененията и допълненията на закона в 2011 г. (ДВ, бр. 42 от 2011 г.), компетентните органи за издаване на тези разрешителни бяха съответно МОСВ и РИОСВ. Замяната на МОСВ или РИОСВ с ИАОС като компетентен орган буди недоумение и трудно би могла да се окачестви като правилен подход, защото за толкова важни и сложни по характер разрешителни, каквито са комплексните (в случая – в хипотезата на чл. 117, ал. 1 и 2 от ЗООС – бел. авт.) компетентните органи трябваше да си останат МОСВ или РИОСВ. Освен това недоумение буди и подходът на законодателят два отделни органа (т.е. ИАОС и РИОСВ) да са оправомощени съответно за издаването и контрола върху изпълнението на условията на разрешителните, вместо по-правилния, според мен, подход този орган да е само един и то органът, издаващ разрешителното. Вж. за повече подробности в тази насока, напр. **Пенчев, Г.** Екологично право. Обща част. 3. прераб. и доп. изд. София: Сиела, 2023, с. 298-303.

¹¹⁴ За повече подробности, вж. Пак там, с. 267–276.

¹¹⁵ Вж. за повече подробности Пак там, с. 249–266.

¹¹⁶ За повече подробности, вж. Пак там, с. 277–291.

7. право на Национална система за мониторинг на околната среда (чл. 143–147)¹¹⁷.

Той се извършва чрез Националната система за мониторинг на околната среда, ръководена от МОСВ, с изключение на компонента ѝ относно мониторинга на шума в околната среда, който се ръководи от МЗ;

8. право на Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (чл. 60–64)¹¹⁸;

9. право на Национален доверителен екофонд (чл. 66–68)¹¹⁹;

10. разработване и утвърждаване на стратегии и програми за опазване на околната среда (чл. 75–80), сред които например може да се посочи приемането от МС на т.нар. “Национален план за разпределение на квоти за търговия с емисии на парникови газове” (чл. 77а)¹²⁰;

11. установяване на правомощие за МС да приема наредба за реда и начина за организирането на националните инвентаризации за вредни вещества в атмосферния въздух съгласно изискванията на Конвенцията за трансгранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния (Женева, 13.11.1979 г.) (чл. 131л, т. 5)¹²¹;

12. право на Национална схема за управление по околната среда и одитиране (чл. 132–136 и чл. 142)¹²²;

13. право на Национална схема за екомаркировка (чл. 132 и чл. 137–142)¹²³;

14. налагане на ПАМ (чл. 158–161)¹²⁴.

III. Юридическа отговорност за нарушаване на законодателството за опазване на атмосферния въздух от замърсяване

1. Административнонаказателна отговорност

Тя е уредена в чл. 34–43в от ЗЧАВ¹²⁵.

Субсидиарно приложение в тази насока могат да намерят съответните административнонаказателни разпоредби на някои закони като ЗДвП, ЗООС, ЗОИК,

¹¹⁷ Вж. за повече подробности Пак там, с. 292–297.

¹¹⁸ За повече подробности, вж. Пак там, с. 312–313.

¹¹⁹ Вж. за повече подробности Пак там, с. 313–314.

¹²⁰ За повече подробности, вж. Пак там, с. 144–149.

¹²¹ Конвенцията за трансгранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния е ратифицирана от Република България с Указ на Държавния съвет № 332 от 19.02.1981 г. (ДВ, бр. 16 от 1981 г.). Тя е в сила за нашата страна от 16.03.1983 г. и е обнародвана в ДВ, бр. 45 от 16.05.2003 г. С измененията и допълненията на закона в 2005 г. (ДВ, бр. 77 от 2005 г.) беше изменено заглавието на раздел III на глава седма от закона, което придоби наименованието “Схема за търговия с квоти за емисии на парникови газове” и съответно бяха въведени в него чл.чл. 131а – 131ф, като редакцията им се променяше впоследствие с измененията на закона в 2006 г. (ДВ, бр. 99 от 2006 г.) и 2011 г. (ДВ, бр. 42 от 2011 г.). С измененията и допълненията на закона в 2014 г. (ДВ, бр. 22 от 2014 г.) тези разпоредби бяха отменени с изключение на чл. 131л, т. 5 (по отношение на тази разпоредба вж. измененията и допълненията на закона в ДВ, бр. 46 от 2010 г.), а съответно с измененията и допълненията на с.з. в 2008 г. (ДВ, бр. 52 от 2008 г.) заглавието на раздел III на глава седма придоби настоящото си наименование. Изгъкнатите изменения и допълнения на ЗЧАВ не са добър пример за нормотворчество.

¹²² Вж. за повече подробности, напр. **Пенчев, Г.** Екологично право. Обща част, с. 304–307.

¹²³ За повече подробности, вж. Пак там, с. 308–310.

¹²⁴ Вж. за повече подробности Пак там, с. 367–375 и цитираната там литература.

¹²⁵ Вж. в тази насока, напр.: **Николова, Р.** Цит. съч., с. 28–29; **Пенчев, Г.** Административноправна защита на атмосферния въздух от замърсяване в Република България. - Административно правораздаване [онлайн]. София, 2026, № 4, юни-август, с. 131–135. [прегледан 24.08.2026]. Достъпно от: <https://www.abaj.bg/списание-pdf/брой-4/>.

ЗУТ, както и чл. 353, ал. 4 от НК. Като пример от съдебната практика относно приложението на ал. 4 на чл. 353 от НК може да се посочи Тълкувателно решение (ТР) № 53 от 11.04.1986 г. по н.д. № 49/1983 г. на Върховния съд (ВС), Общо събрание на наказателните колегии (ОСНК), което е свързано с компетентността на органите, преценяващи маловажността на деянието¹²⁶. Понастоящем то е актуално само спрямо горепосочената разпоредба от НК, тъй като разпоредбите на чл. 352, ал. 4 и чл. 352а, ал. 3 от НК, спрямо които то също се отнася, вече имат друга редакция, свързана с премахването на наказуемостта на маловажните случаи на престъпления по предходните алинеи на тези членове от НК¹²⁷. Същевременно това ТР има отношение и към правната защита на водите, морската среда и почвата от замърсяване.

2. Гражданска отговорност

Тя е деликтна и се осъществява по общия гражданскоправен ред на основание чл. 170–172 от ЗООС и чл. 46–54 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД – ДВ, бр. 275 от 1950 г., изм. и доп.), тъй като разпоредбата на чл. 170 от ЗООС е специална спрямо разпоредбата на чл. 45 от ЗЗД¹²⁸.

3. Екологоправна имуществена отговорност

Тя е регламентирана в членове 34, 34а-п, 35, 36, 38а, 41а, 41б, 42 и 43 от ЗЧАВ, когато правонарушител е юридическо лице¹²⁹.

¹²⁶ Вж. Бюлетин на Върховния съд на НРБ "Съдебна практика". София, 1986, № 6, с. 12. Тълкувателното решение е свързано с отговор на въпроса: кои органи – прокурорът или административнонаказващите, са компетентни да се произнесат дали деянието е маловажен случай по смисъла на...чл. 352, ал. 4, чл. 352а, ал. 3 и чл. 353, ал. 4 НК и да се наложи административно наказание по ЗАНН. В диспозитива на това решение ВС е изтъкнал, че "компетентни да преценят дали случаят е маловажен по смисъла на...чл. 352, ал. 4, чл. 352а, ал. 3 и чл. 353, ал. 4 НК са както прокурорът, така и административнонаказващият орган." Същевременно в мотивите на същото решение ВС е направил следните изводи относно компетентността на органите за преценка на маловажността на деянията по чл. 352, ал. 4, чл. 352а, ал. 3 и чл. 353, ал. 4 от НК: "Съгласно ... чл. 352, ал. 4, чл. 352а, ал. 3 и чл. 353, ал. 4 НК, когато случаят е маловажен, деецът се наказва по административен ред. В тези случаи деянието не е маловажен случай на престъпление по смисъла на чл. 93, т. 9 НК, а е обявено за административно нарушение. [...] При маловажност на деянието, когато липсват вредни последици или има такива, но те са явно незначителни, лицето не е осъждано, не е наказвано по административен ред и не е извършило друго такова деяние, съответните административнонаказващи органи също могат да преценят дали случаят е маловажен. Това е така, защото правомощието им да санкционират включва и преценката за маловажност на случая."

¹²⁷ Вж. Закона за изменение и допълнение на НК (ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г.).

¹²⁸ Вж. напр. за повече подробности относно гражданската деликтна отговорност за вреди, нанесени на околната среда по ЗООС: **Голева, П.** Деликтно право (Непозволено увреждане). IV. прераб. и доп. изд. София: Нова звезда, 2018, с. 215–216; **от нея.** Развитие на понятието за противоправност при непозволено увреждане. - Научни трудове на Института за държавата и правото. Т. XVIII. Актуални правни проблеми. София: БАН-ИДП, 2019, с. 97-98; **от нея.** Противоправността при непозволено увреждане. - Юридически свят. С., 2020, № 1, с. 33, където авторът изтъква самото замърсяване на въздуха, водите и почвата като показател за противоправността на деянието, респ. становището ѝ е относимо както към опазването на въздуха от замърсяване, така и към опазването на водите и почвата от замърсяване; **Тасев, С.** Деликтната отговорност. София: Сиела, 2009, с. 94–95. Изложеното в посочената част на тези публикации е актуално за гражданската отговорност не само в разглежданата област, но и в други области на опазването на околната среда.

¹²⁹ Вж. за повече подробности относно този вид юридическа отговорност, **Пенчев, Г.** Екологично право. Обща част, с. 386–388. В нашата правна литература С. Божанов подлага на критика вида на наказанието на юридическите лица в хипотезите на нарушаване на екологичното законодателство, както и на другите отрасли на законодателството, а именно - „имуществена санкция" и предлага то да се премахне като наименование, респ. като вид наказание и да се замени с наименованието, респ. вида наказание „глоба", тъй като такава е вече утвърдената практика в законодателството на другите държави, с изключение на

Субсидиарно приложение могат да намерят чл. 69-70, чл. 162, ал. 1 и 2, чл. 164, чл. 165, ал. 2 и чл. 166–169 от ЗООС, както и чл. 72–76, чл. 78 и чл. 81–83 от ЗОИК.

4. Наказателна отговорност

В разглежданата област приложение могат да намерят следните разпоредби от НК: чл. 352 (значително наднормено - бел. авт. - замърсяване на въздуха)¹³⁰; чл. 353, ал. 1–3 (пускане в експлоатация на предприятие или топлоелектрическа централа – ТЕЦ - преди поставянето в действие на пречиствателните му/й съоръжения); чл. 353а (укриване или разгласяване на невярна информация за състоянието на въздуха); и чл. 353е (неправомерно производство, употреба, разпространяване, внос и износ на озоноразрушаващи вещества)¹³¹.

нашата страна, а и самата „имуществена санкция“ не е свързана с отнемане на някакво имущество от юридическото лице – вж. **Божанов, С.** Законодателна уредба в областта на околната среда. София: Арго Пъблишинг, 2006, с. 78–79. Смятам, че неговото становище трябва да бъде подкрепено, като бих добавил и аргументът, че независимо от факта, че юридическите лица не са субект на административнонаказателна отговорност (по арг. от чл.чл. 6, 13, 24 и 26 от Закона за административните нарушения и наказания – ЗАНН – ДВ, бр. 92 от 1969 г., изм. и доп.), няма формално логическа или друга пречка именно глобата да се посочи като наименование, респ. като вид на санкционната последица за неправомерното им поведение. Критични бележки относно правния режим на имуществените санкции на юридическите лица и едноличните търговци, но при маловажни случаи в административното наказване, са отправени в правната ни литература от Д. Зиновиева – вж. **Зиновиева, Д.** Маловажен случай в административното наказване. София: Феня, 2011, с. 118–140 и цитираната там литература. По отношение на „имуществената санкция“ като наименование, респ. вид наказание, налагано на едноличните търговци, наред с юридическите лица по чл. 83, ал. 1 от ЗАНН, интерес предизвиква становището в правната ни доктрина на И. Стоянов, който смята, че това наименование, респ. вид наказание трябва да бъде премахнато и заменено с наименованието, респ. вида наказание „глоба“, тъй като съгласно чл. 56 от Търговския закон (ТЗ – ДВ, бр. 48 от 1991 г., изм. и доп.) едноличният търговец е физическо, а не юридическо лице – вж. **Стоянов, И.** Цит. съч., с. 301; **от него.** Финансово право. Обща част. Специална част. 2. прераб. и доп. изд. София: Феня, 2013, с. 263–264. Напълно споделям това негово становище, добавяйки и аргументът, че щом законодателят желае да наложи по-високи по размер наказания на едноличните търговци поради това им качество за нарушение на определен правен режим, то няма пречка това да става с по-високи по размер глоби, а не с имуществени санкции, по примера на завишените по размер глоби, определяни за административни нарушения, извършвани от длъжностните лица. По този начин ще бъде премахнато наличието, според мен, на противоречие между чл. 83, ал. 1 от ЗАНН и чл. 56 от ТЗ по отношение на наказуемостта на едноличните търговци. Вярно е, че горепосочените предложения de lege ferenda на С. Божанов и И. Стоянов изискват значителни по брой изменения и допълнения в действащото ни законодателство, но въпреки това смятам, че от правотехническа гледна точка те са необходими.

¹³⁰ До измененията и допълненията на НК в 2011 г. (ДВ, бр. 33 от 2011 г.) в първоначалната редакция на ал. 4 на чл. 352 беше предвидена наказуемост по административен ред на маловажните случаи на деянията по алинеи 1–3, която се отнасяше и до замърсяването на водите и почвата.

¹³¹ Чл. 353е е въведен в НК с неговите изменения и допълнения в 2011 г. (ДВ, бр. 33 от 2011 г.). Вж. за повече подробности относно наказателната отговорност в тази насока: **Василев, Н.** – В: **Ценков, Ц., Н. Василев, В. Петров, Б. Йотов.** Наказателно право на НРБ (Особена част). Т. Втори. София: Висш институт „Г. Димитров“–МВР, 1987, с. 95–99; **Гунева, М.** – В: **Гунева, М., Л. Новиков, С. Стойков, М. Гензов, Г. Кузманов.** Престъпления против околната среда. Ръководство. София: Фабрика за книги, импринт на БГ книга ЕАД, 2015, с. 118–128, 138–141; **Пенев, Й.** Наказателноправна характеристика на екологичните престъпления. – Академия на МВР. Годишник. София, 2006, т. 21, с. 45–47, 51–55; **Пенчев, Г.** Система и обща характеристика на престъпленията против околната среда по Наказателния кодекс (субект, форма на вината, наказания). – Бюлетин на Асоциацията на прокурорите в България. София, 2010, № 4, с. 10–27 и цитираната там литература; **от него.** Престъпленията против околната среда по Наказателния кодекс в светлината на екологичното законодателство на Република България: някои особености на изпълнителното деяние. – Бюлетин на Асоциацията на прокурорите в България. София, 2011, № 1, с. 61–69, 78–85 и цитираната там литература.

Заклучение

Накрая, в резултат на разгледаната правна уредба могат да бъдат направени някои по-обща изводи.

Първо, ефективното прилагане за законодателството по опазване на въздуха от замърсяване ще допринесе за успешното решаване на сложни екологични проблеми не само с национален, но и с регионален и глобален характер като изменението на климата, разрушаването на озоновия слой и киселинните дъждове.

Второ, фактът, че двете горепосочени решения на Съда на ЕС срещу нашата страна са свързани с влошаване на качеството на атмосферния въздух трябва да бъде повод не само за предприемане на допълнителни мерки от страна на компетентната администрация у нас за подобряване на неговото качество, но и за размисъл относно значимостта на пределно допустимите норми за състоянието на атмосферния въздух като компонент на околната среда и на тяхната актуализация в зависимост от равнището на развитието на науката.

Трето, тъй като спазването на разгледаната правна уредба изисква и немалки финансови средства, необходимо е да се използват различните възможности за финансиране на дейности по опазване на въздуха от замърсяване, както от национални, така и от външни (международни) източници¹³².

Използвана литература

Анастасов, А. Изкуственият интелект и някои аспекти на изменението на климата като елемент на екологическата сигурност. – В: Сборник с доклади от международна научна конференция на тема „Изкуственият интелект в сферата на сигурността – предимства и заплахи“, [Пловдив], 30 септември 2022. Пловдив: Издателски комплекс ВУСИ, 2022, с. 22-28.

Божанов, С. Законодателна уредба в областта на околната среда. София: Арго Пбблишинг, 2006. 319 с.

¹³² За повече подробности относно българското законодателство по опазване на атмосферния въздух от замърсяване, вж. напр.: **Божанов, С.** Цит. съч., с. 167–171; **Наумова, С.** Основни въпроси на екологичното право. 2. прераб. и доп. изд. София: БАН-ИДП, 2012, с. 189-196; **Николова, Р.** Цит. съч., с. 25-29; **Пенчев, Г.** Правна защита на въздуха от замърсяване в Република България. – В: Развитие на публичното право: традиции и съвременност. Сборник статии и доклади от Международна научна конференция на Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. Пловдив, 23 май 2012 г. Б.м. [Пловдив]: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2013, с. 274–285; **от него.** Правна защита на атмосферния въздух от замърсяване в Република България: някои актуални проблеми. – В: Научни четения на тема: „Социологията на правото и съвременните насоки в развитието на правното познание“ по повод 150-годишнината на Българската академия на науките и юбилей на основоположника на съвременната Социология на правото в България – проф. д-р Стефка Наумова. София: Институт за държавата и правото - БАН, Издателство „СНОУМОД“, 2021, с. 273-292; **от него.** Екологично право. Специална част. 3. прераб. и доп. изд. София: Сиела, 2023, с. 15–58; **от него.** Административноправна защита на атмосферния въздух от замърсяване в Република България, с. 114-138; **Стайнов, П.** Цит. съч., с. 193–220, а за законодателството на някои други държави в разглежданата област - напр. **Бринчук, М.** Екологическо право, с. 301–305, 392–393; **Робинсон, Н.** Правовое регулирование природопользования и охраны окружающей среды в США. Москва: Прогресс, 1990, с. 23–24, 408-425; **Hughes, D.** Environmental Law. 2nd Edition. London: Butterworths, 1992, p. 311–341; **Penchev, G.** Legal Protection of the Ambient Air from Pollution in the Republic of Bulgaria: Current Problems. - Revista Europea de Derecho de la Navegación Marítima y Aeronáutica [online]. S.l. [Malaga], № XXXVIII, Nueva Serie VI, (2022), p. 32-42. [viewed 10.04.2023]. Available from: <https://revistasdederecho.com/wp-content/uploads/2023/02/REDNMA-N-38-2022-36-46.pdf>; **Shelton, D., A. Kiss.** Op. cit., p. 79–81, 83–84. Относно вещноправните аспекти на правата върху въздушното пространство, вж. напр. **Ставру, С.** Въпроси на българското вещно право. 2. прераб. и доп. изд. София: Феня, 2010, с. 63-65.

Бринчук, М. Екологическо право. Москва: Городец, 2009. 448 с.

Бринчук, М. Екологическо право: обекти екологически отношения. Москва: ИГП-РАН, 2011. 152 с.

Ганчев, П. Основни идеи и принципи на Национална стратегия за устойчиво развитие на Република България: научно – приложен проект. София: Министерство на околната среда и водите, 2005. 296 с.

Голева, П. Деликтно право (Непозволено увреждане). IV. прераб. и доп. изд. София: Нова звезда, 2018. 364 с.

Голева, П. Развитие на понятието за противоправност при непозволено увреждане. - Научни трудове на Института за държавата и правото. Т. XVIII. Актуални правни проблеми. София: БАН-ИДП, 2019, с. 5-149.

Гунева, М., Л. Новиков, С. Стойков, М. Гензов, Г. Кузманов. Престъпления против околната среда. Ръководство. София: Фабрика за книги, импринт на БГ книга ЕАД, 2015. 248 с.

Димитров, Д. Обща климатология. София: Наука и изкуство, 1976. 408 с.

Доцова, М. Правни характеристики на общинските програми за чистота на въздуха. - В: Правото в XXI век – предизвикателства и перспективи. Сборник с доклади от международната научна конференция, проведена по случай 30 години от създаването на Юридическия факултет на Пловдивския университет. Пловдив, 13 и 14 октомври 2022 г. Том 2. Публичноправни науки, наказателноправни науки, международноправни науки. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2023, с. 76-82.

Живков, Ж., Т. Лялев, Г. Джолов, Д. Петров, К. Караиванов. Световният екологичен проблем. София: Партиздат, 1984. 340 с.

Зиновиева, Д. Маловажен случай в административното наказване. София: Фенекс, 2011. 396 с.

Зиновиева, Д. Компетентност на административните органи. 2. акт. изд. по АПК от 2018 г. София: Сиела, 2018, 344 с.

Козарев, Н. Качество на въздуха. София: Гей-Либрис, 2015. 212 с.

Кънчева, Б., М. Станева. Климатът отвърща на удара. – Тема. София, 2006, № 34, с. 14–21.

Маргесън, Р. Екологични бежанци. – В: Състоянието на планетата. 2005. София: Книжен тигър, 2005, с. 75–78.

Нам, К. Ландшафтна екология. София: Фондация „Национална и международна сигурност“, 2013. 300 с.

Наумова, С. Основни въпроси на екологичното право. 2. прераб. и доп. изд. София: Българска академия на науките – Институт за държавата и правото, 2012. 328 с.

Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда. [2015 г.]. София: Министерство на околната среда и водите – Изпълнителна агенция по околна среда, 2017. 270 с. - В: Изпълнителна агенция по околна среда [онлайн]. [прегледан 23.04.2018]. Достъпно от: <http://eea.government.bg/bg/soer/2015>. Също достъпно в pdf и от: <http://eea.government.bg/bg/soer/2015/soer-bg-2015.pdf>.

Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда. [2020 г.]. София: Министерство на околната среда и водите – Изпълнителна агенция по околна среда, 2022. 319 с. - В: Изпълнителна агенция по околна среда [онлайн].

[прегледан 25.09.2022]. Достъпно от: <https://eea.government.bg/bg/soer/2020>. Също достъпно в pdf и от: <https://eea.government.bg/bg/soer/2020/soer-bg-2020.pdf>.

Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда. [2022 г.]. София: Министерство на околната среда и водите–Изпълнителна агенция по околна среда, 2024. 303 с. - В: Изпълнителна агенция по околна среда [онлайн]. [прегледан 06.08.2025]. Достъпно от: <https://eea.government.bg/bg/soer-24>. Също достъпно в pdf и от: <https://eea.government.bg/bg/soer/2024/soer-bg-2024.pdf>.

Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда. [2024 г.]. София: Министерство на околната среда и водите–Изпълнителна агенция по околна среда, 2026. 347 с. - В: Изпълнителна агенция по околна среда [онлайн]. [прегледан 28.09.2026]. Достъпно от: <https://eea.government.bg/bg/soer-25>. Също достъпно в pdf и от: https://eea.government.bg/data/addons/cms_backend/public/2026/GB_26/soer-bg-2026.pdf?mt=1786619393.

Национална стратегия по околна среда и План за действие 2000 - 2006. София: Министерски съвет на Република България, 2001. 168 с.

Нашето общо бъдеще. Доклад на Международната комисия за опазване на околната среда и за развитие. София: ДИ „Д-р Петър Берон“, 1989. 356 с.

Николова, Р. Система на екологичното административно право. – Административно правораздаване [онлайн]. София, 2026, № 4, юни-август, с. 15-83. [прегледан 24.08.2026]. Достъпно от: <https://www.abaj.bg/списание-pdf/брой-4/>.

Нийрънбърг, Д., Б. Хълуел. Развитие на продоволствената сигурност. – В: Състоянието на планетата. 2005. София: Книжен тигър, 2005, с. 103–123.

Пенев, Й. Наказателноправна характеристика на екологичните престъпления. – Академия на МВР. Годишник. София, 2006, Т. 21, с. 5–74.

Пенчев, Г. Правна защита на атмосферния въздух за предотвратяване на изменението на климата по европейското право. – В: Актуални проблеми на гражданското, търговското и семейното право: Юбилеен сборник по случай 80-годишнината на академик проф. д.ю.н. Чудомир Големинов. София: Феня, 2010, с. 92–129.

Пенчев, Г. Система и обща характеристика на престъпленията против околната среда по Наказателния кодекс (субект, форма на вината, наказания). – Бюлетин на Асоциацията на прокурорите в България. София, 2010, № 4, с. 10–27.

Пенчев, Г. Престъпленията против околната среда по Наказателния кодекс в светлината на екологичното законодателство на Република България: някои особености на изпълнителното деяние. – Бюлетин на Асоциацията на прокурорите в България. София, 2011, № 1, с. 24–100.

Пенчев, Г. Правна защита на въздуха от замърсяване в Република България. – В: Развитие на публичното право: традиции и съвременност. Сборник статии и доклади от Международна научна конференция на Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. Пловдив, 23 май 2012 г. Б.м. [Пловдив]: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2013, с. 274–285.

Пенчев, Г. Правна защита на атмосферния въздух от замърсяване в Република България: някои актуални проблеми. – В: Научни четения на тема: „Социологията на правото и съвременните насоки в развитието на правното познание“ по повод 150-годишнината на Българската академия на науките и юбилей на основоположника на

съвременната Социология на правото в България – проф. д-р Стефка Наумова. София: Институт за държавата и правото - БАН, Издателство „СНОУМОД“, 2021, с. 273-292.

Пенчев, Г. Екологично право. Обща част. 3. прераб. и доп. изд. София: Сиела, 2023. 436 с.

Пенчев, Г. Екологично право. Специална част. 3. прераб. и доп. изд. София: Сиела, 2023. 580 с.

Пенчев, Г. Административноправна защита на атмосферния въздух от замърсяване в Република България. - Административно правораздаване [онлайн]. София, 2026, № 4, юни-август, с. 114-138. [прегледан 24.08.2026]. Достъпно от: <https://www.abaj.bg/списание-pdf/брой-4/>.

Петков, Н. Междуправителственият панел по климатичните промени-IPCC. – Климатика [онлайн]. [прегледан 01.09.2021]. Достъпно от: <https://www.climateka.bg/mevdupravitelstven-panel-klimatichni-promeni-ipcc/>.

Прю, Т., К. Флавин, Д. Соун. Да променим икономиката, основана на нефта. – В: Състоянието на планетата. 2005. София: Книжен тигър, 2005, с. 153–177.

Ренър, М., Т. Пру. Провалено управление, неустойчива планета. – В: Състоянието на планетата. 2014. Управление за устойчиво развитие. София: Книжен тигър, 2014, с. 21–38.

Робинсон, Н. Правовое регулирование природопользования и охраны окружающей среды в США (перевод с английского). Москва: Прогресс, 1990. 528 с.

Сарафов, П. Съседското право като институт на вещното право в България. София: Сиела, 2018. 224 с.

Симеонов, П. Някои характеристики на измененията в глобалния климат и особености на времето през 2000 година в България. – Наука. София, 2001, № 2, с. 72-78.

Ставру, С. Междусъседски отношения. Вещноправни аспекти. София: Феня, 2008. 292 с.

Ставру, С. Въпроси на българското вещно право. 2. прераб. и доп. изд. София: Феня, 2010. 896 с.

Стайнов, П. Защита на природата (правни изследвания). София: Издателство на Българската академия на науките, 1970. 360 с.

Стоянов, И. Механизъм за управление на публичните финанси. София: Феня, 2011. 316 с.

Стоянов, И. Финансово право. Обща част. Специална част. 2. прераб. и доп. изд. София: Феня, 2013. 340 с.

Тасев, С. Деликтната отговорност. София: Сиела, 2009. 272 с.

Томсон, Дж. История древней географии (перевод с англ.). Москва: Издательство иностранной литературы, 1953. 592 с.

Ценков, Ц., Н. Василев, В. Петров, Б. Йотов. Наказателно право на НРБ (Особена част). Т. Втори. София: Висш институт „Г. Димитров“-МВР, 1987. 277 с.

Bothe, M., E. Rehlinger. Climate Change as a Problem of Law and Policy. – In: Climate Change Policy. Utrecht: Eleven International Publishing, 2005, p. 1–16.

Docherty, B., T. Giannini. Confronting a rising tide: a proposal for a convention on climate change refugees. - Harvard Environmental Law Review. Cambridge (MA, USA), 2009, Vol. 33, № 2, p. 349-403.

Hughes, D. Environmental Law. 2nd Edition. London: Butterworths, 1992. 424 p.

Intergovernmental Panel on Climate Change. Summary for Policymakers. – In: Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. S.l. [Geneva], IPCC, 2021, 41 p. – Intergovernmental Panel on Climate Change [online]. [viewed 31.08.2021]. Available from: https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/report/IPCC_AR6_WGI_Full_Report.pdf.

Intergovernmental Panel on Climate Change. AR6 Synthesis Report: Climate Change 2023. Summary for Policymakers. – In: Intergovernmental Panel on Climate Change [online]. S.l. [Geneva], IPCC, 2023, 36 p. [viewed 07.04.2023]. Available from: https://report.ipcc.ch/ar6synr/pdf/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf.

Kiss, A., Dinah Shelton. International Environmental Law. Ardsley-on-Hudson, New York: Transnational Publishers, Inc., 1991. 541 p.

Penchev, G. Management of the Quality of the Ambient Air under Secondary Law of the European Union: Current Problems. - Revista Europea de Derecho de la Navegación Marítima y Aeronáutica [online]. S.l. [Malaga], № XXXVIII, Nueva Serie VI, (2022), p. 1-13. [viewed 10.04.2023]. Available from: <https://revistasdederecho.com/wp-content/uploads/2023/02/REDNMA-N-38-2022-5-17.pdf>.

Penchev, G. Legal Protection of the Ambient Air from Pollution in the Republic of Bulgaria: Current Problems. - Revista Europea de Derecho de la Navegación Marítima y Aeronáutica [online]. S.l. [Malaga], № XXXVIII, Nueva Serie VI, (2022), p. 32-42. [viewed 10.04.2023]. Available from: <https://revistasdederecho.com/wp-content/uploads/2023/02/REDNMA-N-38-2022-36-46.pdf>.

Rajamani, L. Legal Principles Relating to Climate Change. – In: The International Law Association. Report of the Seventy-Fifth Conference held in Sofia, August, 2012. London: International Law Association, 2012, p. 432–489.

Saving Our Planet. Challenges and Hopes. Nairobi: UNEP, 1992. 200 p.

Shelton, D, A. Kiss. Judicial Handbook on Environmental Law. Nairobi: United Nations Environment Programme, 2005. 131 p.

Sivatam, V, T. Norris. The Clean Energy Revolution. – Foreign Affairs. New York, Vol. 95, № 3, May/June, p. 147–156.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

НОРМАТИВНИ АКТОВЕ ПО ОПАЗВАНЕ НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ ОТ ЗАМЪРСЯВАНЕ

I. НОРМАТИВНИ АКТОВЕ, КОИТО СЕ ОТНАСЯТ ПРЯКО ДО ОПАЗВАНЕТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ ОТ ЗАМЪРСЯВАНЕ

Закон за чистотата на атмосферния въздух (обн., ДВ, бр. 45 от 1996 г., в сила от 29.06.1996 г., попр., изм. и доп.)

Наредба № 14 от 23.09.1997 г. за норми за пределно допустимите концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места, издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 88 от 1997 г., изм.)

Наредба № 1 от 13.02.1998 г. за условията и реда за утвърждаване на временни норми за емисии на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижни действащи обекти, издадена от министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 51 от 1998 г., в сила от 10.05.1998 г.)

Наредба № 3 от 25.02.1998 г. за условията и реда за утвърждаване на временни норми за емисии на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижни

действащи обекти, свързани с националния горивно - енергиен баланс на страната, издадена от министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 51 от 1998 г., в сила от 10.05.1998 г.)

Инструкция за реда, условията, регистрирането и обработката на информацията от големи неподвижни обекти, източници на вредни вещества в атмосферния въздух (от 1998 г.), издадена от министъра на околната среда и водите (необнародвана)

Методика за изчисляване височината на изпускащите устройства, разсейването и очакваните концентрации на замърсяващи вещества в приземния слой (от 25.02.1998 г.), утвърдена от министъра на околната среда и водите, министъра на регионалното развитие и благоустройството и министъра на здравеопазването (необнародвана, публикувана в Бюлетин "Строителство и архитектура" на Министерството на регионалното развитие и благоустройството. София, 1998, № 7-8, с. 62–73)

Национална програма за постепенно преустановяване на производството и употребата на оловни бензини в Република България, одобрена с Решение № 173 на Министерския съвет от 27.04.1998 г. (необнародвана)

Наредба № 6 от 26.03.1999 г. за реда и начина на измерване на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници, издадена от министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 31 от 1999 г., в сила от 10.04.1999 г., изм.)

Наредба № 7 от 3.05.1999 г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 45 от 1999 г., в сила от 1.01.2000 г.)

Наредба № 16 от 12.08.1999 г. за ограничаване емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини, издадена от министъра на околната среда и водите, министъра на промишлеността, министъра на транспорта, министъра на регионалното развитие и благоустройството и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 75 от 1999 г., в сила от 22.05.1999 г., изм. и доп.)

Постановление № 254 на Министерския съвет от 30.12.1999 г. за контрол и управление на веществата, които нарушават озоновия слой (обн., ДВ, бр. 3 от 2000 г., в сила от 1.01.2000 г., изм. и доп.)

Методика за изчисляване по балансови методи на емисиите на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферния въздух, утвърдена със Заповед № РД-299 от 16.06.2000 г., издадена от министъра на околната среда и водите (необнародвана)

Инструкция за реда за попълване на констативните протоколи и протоколите за резултатите от измервания на емисиите на вредни вещества в атмосферния въздух (от 10.08.2001 г.), издадена от министъра на околната среда и водите (необнародвана)

Инструкция за разработване на програми за намаляване на емисиите и достигане на установените норми за вредни вещества, в районите за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух, в които е налице превишаване на установените норми, утвърдена със Заповед № РД-996 от 20.12.2001 г., издадена от министъра на околната среда и водите (необнародвана)

Инструкция № 1 от 3.07.2003 г. за изискванията към процедурите за регистриране, обработка, съхранение, представяне и оценка на резултатите от собствените непрекъснати измервания на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници, издадена от министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 69 от 2003 г.)

Наредба № 7 от 21.10.2003 г. за норми за допустими емисии на летливи органични съединения, изпускани в околната среда, главно в атмосферния въздух, в резултат на употребата на разтворители в определени инсталации, издадена от министъра на околната среда и водите, министъра на икономиката, министъра на регионалното развитие и благоустройството и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 96 от 2003 г., изм. и доп.)

Наредба № 10 от 6.10.2003 г. за норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на серен диоксид, азотни оксиди и общ прах, изпускани в атмосферния въздух от големи горивни инсталации, издадена от министъра на околната среда и водите, министъра на икономиката, министъра на енергетиката и енергийните ресурси, министъра на регионалното развитие и благоустройството и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 93 от 2003 г., изм. и доп.)

Наредба за изискванията за качеството на течните горива, условията, реда и начина за техния контрол, приета с Постановление № 156 на Министерския съвет от 15.07.2003 г. (обн., ДВ, бр. 66 от 2003 г., в сила от 1.10.2003 г., изм. и доп.)

Наредба № 1 от 27.06.2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии, издадена от министъра на околната среда и водите, министъра на икономиката, министъра на здравеопазването и министъра на регионалното развитие и благоустройството (обн., ДВ, бр. 64 от 2005 г., в сила от 6.08.2005 г.)

Наредба № 11 от 14.05.2007 г. за норми за арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух, издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 42 от 2007 г., в сила от 1.01.2008 г., изм. и доп.)

Наредба за ограничаване емисиите на летливи органични съединения при употребата на органични разтворители в определени бои, лакове и авторепаратурни продукти, приета с Постановление № 40 на Министерския съвет от 23.02.2007 г. (обн., ДВ, бр. 20 от 2007 г., в сила от 6.03.2007 г., изм. и доп.)

Национална програма за намаляване на общите годишни емисии на серен диоксид, азотни оксиди, летливи органични съединения и амоняк в атмосферния въздух, одобрена с Решение № 261 на Министерския съвет от 23.04.2007 г. (необнародвана)¹³³

Наредба за установяване на мерки по прилагане на Регламент (ЕО) № 842/2006 относно някои флуорирани парникови газове, приета с Постановление № 336 на Министерския съвет от 23.12.2008 г. (обн., ДВ, бр. 3 от 2009 г., изм. и доп.)

Наредба № 12 от 15.07.2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух, издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 58 от 2010 г., в сила от 30.07.2010 г., изм. и доп.)

Наредба за установяване на мерки по прилагане на Регламент (ЕО) № 1005/2009 относно веществата, които нарушават озоновия слой, приета с Постановление № 326 на Министерския съвет от 28.12.2010 г. (обн., ДВ, бр. 2 от 2011 г., в сила от 7.01.2011 г.)

¹³³ Тази национална програма е публикувана на Интернет-страницата на МОСВ – вж. Национална програма за намаляване на общите годишни емисии на серен диоксид, азотни оксиди, летливи органични съединения и амоняк в атмосферния въздух. – В: Министерство на околната среда и водите [онлайн]. [прегледан 21.04.2023]. Достъпно от: https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Air/Strategicheski_dikumenti/National_Programm_decr_annual_em_SO2_NOx_NH3_VOC.pdf.

Наредба за норми за допустими емисии на серен диоксид, азотни оксиди и прах, изпускани в атмосферата от големи горивни инсталации, приета с Постановление № 354 на Министерския съвет от 28.12.2012 г. (обн., ДВ, бр. 2 от 2013 г., в сила от 08.01.2013 г., изм. и доп.)

Наредба № 1 от 17.02.2017 г. за реда и начина за обучение и издаване на документи за правоспособност на лица, извършващи дейности с оборудване, съдържащо флуорсъдържащи парникови газове, както и за документирането и отчитането на емисиите на флуорсъдържащи парникови газове, издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на вътрешните работи (обн., ДВ, бр. 20 от 2017 г., в сила от 07.03.2017 г., изм. и доп.)

Наредба за ограничаване на емисиите на определени заместители, изпускани в атмосферата от средни горивни инсталации, приета с Постановление № 150 на Министерския съвет от 24.07.2018 г. (обн., ДВ, бр. 63 от 2018 г., в сила от 31.07.2018 г.)

Наредба за намаляване на националните емисии на определени атмосферни замърсители, приета с Постановление № 146 на Министерския съвет от 12.06.2019 г. (обн., ДВ, бр. 47 от 2019 г., в сила от 14.06.2019 г.)

Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.), приета с Решение № 334 на Министерския съвет от 07.06.2019 г. (необнародвана)¹³⁴

Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020-2030 г.), приета с Решение № 541 на Министерския съвет от 13.09.2019 г. (необнародвана)¹³⁵

Наредба за изискванията на качеството на твърдите горива, използвани за битово отопление, условията, реда и начина за техния контрол, приета с Постановление № 22 на Министерския съвет от 17.02.2020 г. (обн., ДВ, бр. 15 от 2020 г., в сила от 22.03.2020 г., изм.)

Тарифа за таксите, които се събират в системата на Държавната агенция за метрологичен и технически надзор, приета с Постановление № 31 на Министерския съвет от 23.02.2024 г. (обн., ДВ, бр. 18 от 2024 г., в сила от 01.03.2024 г.)¹³⁶

¹³⁴ Текстът на тази програма е публикуван на Интернет-страницата на МОСВ – вж. Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.). – В: Министерство на околната среда и водите [онлайн]. [прегледан 21.04.2023]. Достъпно от: https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/Air_new/Natzionalna_programa_podobriavane_KAV_2_018-2024.pdf.

¹³⁵ Текстът на тази програма е публикуван на Интернет-страницата на МОСВ – вж. Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020-2030 г.). - В: Министерство на околната среда и водите [онлайн]. [прегледан 21.04.2023]. Достъпно от: https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/Air_new/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BB%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D0%BC%D1%8A%D1%80%D1%81%D1%8F%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B2%D1%8A%D0%B7%D0%B4%D1%83%D1%85%D0%B0.pdf.

¹³⁶ Вж. чл. 9.

Трети Национален план за действие по изменение на климата за периода 2013–2020 г., одобрен с Решение № 459 на Министерския съвет от 01.06.2012 г. (необнародвано)¹³⁷

Дългосрочна стратегия за смекчаване на изменението на климата до 2050 г. на Република България, приета с Решение № 809 на Министерския съвет от 21.10.2022 г. (необнародвано)

Пътна карта за климатична неутралност на Република България, приета с решение на Народното събрание на 06.10.2023 г. (обн., ДВ, бр. 86 от 2023 г.)

Постановление № 24 от 2025 г. за организация и координация на подготовката на Социалния план за климата на Република България и за определяне на органите и структурите, отговорни за неговата подготовка и управление, и на техните основни функции (обн., ДВ, бр. 31 от 2025 г., изм. и доп.)

II. НОРМАТИВНИ АКТОВЕ, КОИТО СЕ ОТНАСЯТ КОСВЕНО ДО ОПАЗВАНЕТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ ОТ ЗАМЪРСЯВАНЕ

Закон за държавните такси (обн., Изв., бр. 104 от 1951 г., изм. и доп.)

Тарифа № 11 за таксите, които се събират в системата на Държавната агенция за метрология и технически надзор по Закона за държавните такси, утвърдена с Постановление № 97 на Министерския съвет от 19.05.1999 г. (обн., ДВ, бр. 50 от 1999 г., изм. и доп.)

Наказателен кодекс (обн., ДВ, бр. 26 от 1968 г., в сила от 01.05.1968 г., изм. и доп.)

Закон за гражданското въздухоплаване (обн., ДВ, бр. 94 от 1972 г., изм. и доп.)

Наредба № 16 от 5.04.1999 г. за авиационния шум и за газовите емисии на авиационните двигатели, издадена от министъра на транспорта (обн., ДВ, бр. 8 от 1999 г., изм. и доп.)

Наредба № 14 от 29.09.2000 г. за летищата и летищното осигуряване, издадена от министъра на транспорта и съобщенията (обн., ДВ, бр. 103 и 104 от 2000 г.)¹³⁸

Постановление № 44 на Министерския съвет от 19.03.2010 г. за определяне на зоните във въздушното пространство на Република България, в които се ограничава въздухоплаването (обн., ДВ, бр. 25 от 2010 г.)¹³⁹

Инструкция № 4 от 16.07.2010 г. за противоградовата защита в Република България, издадена от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията (обн., ДВ, бр. 57 от 2010 г., в сила от 27.07.2010 г., изм. и доп.)

¹³⁷ Текстът на този план е публикуван на Интернет-страницата на МОСВ – вж. Трети Национален план за действие по изменение на климата за периода 2013–2020 г. – В: Министерство на околната среда и водите [онлайн]. [пегледан 07.04.2023]. Достъпно от: https://www.moew.government.bg/static/media/ups/articles/attachments/Treti_nacionalen_plan_za_deistvie_po_izmenenie_na_klimata986648423b859d3217cae8640e285724.pdf.

¹³⁸ Вж. чл. 471 и чл. 476.

¹³⁹ Вж. чл. 3.

Закон за нормативните актове (обн., ДВ, бр. 27 от 1973 г., изм. и доп.)

Постановление № 223 на Министерския съвет от 20.09.2012 г. за определяне на тържен продавач на квоти за емисии на парникови газове на Република България в Европейската схема за търговия с емисии (ЕСТЕ) (обн., ДВ, бр. 74 от 2012 г.)

Постановление № 24 на Министерския съвет от 08.04.2025 г. за организация и координация на подготовката на Социалния план за климата на Република България и за определяне на органите и структурите, отговорни за неговата подготовка и управление, и на техните основни функции (обн., ДВ, бр. 31 от 2025 г., в сила от 11.04.2025 г.)

Разпореждане № 15 на Министерския съвет от 2.11.1989 г. за образуване на Институт по метеорология и хидрология при Българската академия на науките (обн., ДВ, бр. 89 от 1989 г.)

Закон за здравословни и безопасни условия на труд (обн., ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. и доп.)

Наредба № 7 от 23.09.1999 г. за минималните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд на работните места и при използване на работното оборудване, издадена от министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 88 от 1999 г., изм. и доп.)

Наредба № 13 от 30.12.2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на химични агенти при работа, издадена от министъра на труда и социалната политика и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 8 от 2004 г., в сила от 31.01.2005 г.)

Наредба № 3 от 23.02.2010 г. за формата, съдържанието, реда и начина на подаване и съхраняване на декларацията по чл. 15, ал. 1 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд (обн., ДВ, бр. 19 от 2010 г.)¹⁴⁰

Наредба № РД-07-3 от 18.07.2014 г. за минималните изисквания за микроклимата на работните места, издадена от министъра на труда и социалната политика и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 53 от 2014 г., в сила от 02.11.2014 г.)

Закон за митниците (обн., ДВ, бр. 15 от 1998 г., в сила от 1.01.1999 г., изм.)

Закон за регистрация и контрол на земеделската и горската техника (обн., ДВ, бр. 79 от 1998 г., изм. и доп.)

Наредба № 10 от 24.02.2004 г. за условията и реда за одобрение на типа на двигатели с вътрешно горене за извънпътна техника по отношение на емисиите на замърсители, издадена от министъра на земеделието и горите (обн., ДВ, бр. 28 от 2004 г., в сила от 6.04.2004 г., с изключение на глава VI, която е в сила от 1.01.2005 г., изм. и доп.)

Наредба № 15 от 10.11.2005 г. за реда и условията за регистрация на земеделската и горската техника, издадена от министъра на земеделието и горите (обн., ДВ, бр. 93 от 2005 г., в сила от 1.01.2006 г.)¹⁴¹

¹⁴⁰ Вж. приложение № 1 към наредбата.

Наредба № 7 от 28 декември 2017 г. за реда за одобряване типа на земеделски и горски превозни средства, системи, компоненти и отделни технически възли за тях, издадена от министъра на земеделието, храните и горите (обн., ДВ, бр. 4 от 2018 г., в сила от 09.01.2018 г.)

Закон за движение по пътищата (обн., ДВ, бр. 20 от 1999 г., в сила от 01.09.1999 г., изм. и доп.)

Правилник за прилагане на Закона за движение по пътищата, приет с Постановление № 36 на Министерския съвет от 05.03.1996 г. (обн., ДВ, бр. 25 от 1996 г., в сила от 01.06.1996 г., попр., изм. и доп.)¹⁴²

Наредба № I-45 от 24.03.2000 г. за регистрацията, отчета, пускането в движение и спирането от движение на моторните превозни средства и на ремаркетата, теглени от тях, издадена от министъра на вътрешните работи (обн., ДВ, бр. 31 от 2000 г., изм. и доп.)¹⁴³

Наредба № 103 от 8.01.2004 г. за одобряване типа на нови моторни превозни средства по отношение на мощността на двигателя, издадена от министъра на транспорта и съобщенията (обн., ДВ, бр. 44 от 2004 г.)

Наредба № 117 от 10.01.2005 г. за одобряване типа на нови дву- и триколесни моторни превозни средства, издадена от министъра на транспорта и съобщенията (обн., ДВ, бр. 12 от 2005 г., изм. и доп.)

Наредба № 134 от 2.11.2007 г. за одобряване типа на нови моторни превозни средства по отношение на емисиите от климатични системи и за одобряване на типа на пропусащ компонент или типа на климатична система, издадена от министъра на транспорта (обн., ДВ, бр. 92 от 2007 г., в сила от 5.01.2008 г.; изм.)

Наредба № 60 от 24.04.2009 г. за одобряване типа на нови моторни превозни средства и техните ремаркета, издадена от министъра на транспорта (обн., ДВ, бр. 40 от 2009 г., в сила от 29.04.2009 г., изм. и доп.)

Наредба № Н-32 от 16.12.2011 г. за периодичните прегледи за проверка на техническата изправност на пътните превозни средства, издадена от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията (обн., ДВ, бр. 104 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г.)

Закон за техническите изисквания към продуктите (обн., ДВ, бр. 86 от 1999 г., изм. и доп.)

Наредба за съществените изисквания и оценяване съответствието на строителните продукти, приета с Постановление № 230 на Министерския съвет от 6.11.2000 г. (обн., ДВ, бр. 93 от 2000 г., в сила от 15.11.2001 г., изм. и доп.)¹⁴⁴

¹⁴¹ В приложение № 1 към чл. 2, ал. 6 сред данните за двигателя фигурират такива и за емисиите на СО, НС, Нох, димност и частици.

¹⁴² Правилникът все още е в сила на основание § 10 от ПЗР на ЗДвП от 1999 г.

¹⁴³ Вж. чл. 40, ал. 1, т. 1.

¹⁴⁴ Вж. чл. 3, т. 1, чл. 11, ал. 2, т. 3 и чл. 14, т. 1 и 2.

Наредба за съществените изисквания и оценяване съответствието на плавателните съдове за отдох, приета с Постановление № 12 на Министерския съвет от 26.01.2006 г. (обн., ДВ, бр. 12 от 2006 г.)¹⁴⁵

Наредба за допълнителните мерки, свързани с прилагането на регламенти, приети съгласно чл. 15 от Директива 2009/125/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за определяне на изискванията за екодизайн към продуктите, свързани с енергопотреблението, приета с Постановление № 27 на Министерския съвет от 27.02.2015 г. (обн., ДВ, бр. 14 от 2015 г., в сила от 20.02.2015 г.)

Закон за устройство на територията (обн., ДВ, бр. 1 от 2001 г., в сила от 31.03.2001 г., изм. и доп.)

Закон за опазване на околната среда (обн., ДВ, бр. 91 от 2002 г., попр., изм. и доп.)

Наредба за реда и начина за организиране на националните инвентаризации на вредни вещества и парникови газове в атмосферата, приета с Постановление № 215 на Министерския съвет от 21.09.2010 г. (обн., ДВ, бр. 76 от 2010 г., в сила от 28.09.2010 г.)

Наредба за вида, размера и реда за налагане на санкции при увреждане или при замърсяване на околната среда над допустимите норми и/или при неспазване на определените емисионни норми и ограничения, приета с Постановление № 247 на Министерския съвет от 30.08.2011 г. (обн., ДВ, бр. 70 от 2011 г., в сила от 9.09.2011 г., изм.)

Закон за енергетиката (обн., ДВ, бр. 107 от 2003 г., изм. и доп.)

Наредба № 4 от 9.06.2004 г. за техническа експлоатация на енергообзавеждането, издадена от министъра на енергетиката и енергийните ресурси (обн., ДВ, бр. 99 от 2004 г., в сила от 10.03.2005 г.; загл. попр., бр. 101 от 2004 г.)¹⁴⁶

Наредба № 9 от 9.06.2004 г. за техническата експлоатация на електрически централи и мрежи, издадена от министъра на енергетиката и енергийните ресурси (обн., ДВ, бр. 72 от 2004 г., в сила от 18.12.2004 г.)¹⁴⁷

Наредба № 15 от 28.07.2005 г. за технически правила и нормативи за проектиране, изграждане и експлоатация на обектите и съоръженията за производство, пренос и разпределение на топлинна енергия, издадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството и министъра на енергетиката и енергийните ресурси (обн., ДВ, бр. 68 от 2005 г.)¹⁴⁸

Наредба относно съдържанието, структурата, условията и реда за предоставяне на информацията, предвидена в правото на Европейските общности в областта на енергетиката, на институции на Европейските общности, приета с Постановление № 332 на Министерския съвет от 11.12.2006 г. (обн., ДВ, бр. 106 от 2006 г., изм. и доп.)¹⁴⁹

¹⁴⁵ Вж. чл. 50–54 и приложения №№ 2 и 3.

¹⁴⁶ Вж. чл. 490–509.

¹⁴⁷ Вж. чл. 197, чл. 201 и чл. 203.

¹⁴⁸ Вж. чл. 194–205 и чл. 282–365.

¹⁴⁹ Вж. чл. 6в.

Наредба за издаване на сертификати за произход на електрическа енергия, произведена по комбиниран начин, приета с Постановление № 110 на Министерския съвет от 14.05.2007 г. (обн., ДВ, бр. 41 от 2007 г., изм. и доп.)¹⁵⁰

Енергийна стратегия на Република България до 2020 г.: За надеждна, ефективна и по-чиста енергетика, приета с Решение на Народното събрание от 1.06.2011 г. (обн., ДВ, бр. 43 от 2011 г.)

Наредба № Е-РД-16-427 от 02.09.2015 г. за критериите, на които трябва да отговарят всеобхватната оценка, анализът на разходите и ползите и анализът на националния потенциал за високоефективно комбинирано производство на енергия, издадена от министъра на енергетиката (обн., ДВ, бр. 71 от 2015 г., в сила от 15.09.2015 г.)

Наредба № Е-РД-04-06 от 28.09.2016 г. за намаляване на тежестта, свързана с разходите за енергия от възобновяеми източници, издадена от министъра на енергетиката, министъра на финансите и министъра на икономиката (обн., ДВ, бр. 77 от 2016 г., в сила от 04.10.2016 г., изм. и доп.)

Наредба за издаване, прехвърляне и отмяна на сертификати за произход на електрическа енергия, произведена от високоефективно комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия, издадена от председателя на Комисията за енергийно и водно регулиране (обн., ДВ, бр. 61 от 2017 г., в сила от 01.08.2017 г.)

Закон за здравето (обн., ДВ, бр. 70 от 2004 г., изм. и доп.)

Наредба № 36 от 21.07.2009 г. за условията и реда за упражняване на държавен здравен контрол, издадена от министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 63 от 2009 г., изм. и доп.)¹⁵¹

Закон за акцизите и данъчните складове (обн., ДВ, бр. 91 от 2005 г., изм. и доп.)¹⁵²

Закон за защита на потребителите (обн., ДВ, бр. 99 от 2005 г., в сила от 10.06.2006 г., изм.)¹⁵³

Наредба за изискванията за етикетиране на нови пътнически автомобили и за предоставяне на информация относно разхода на гориво и на емисиите на въглероден диоксид, приета с Постановление № 237 на Министерския съвет от 5.09.2006 г. (обн., ДВ, бр. 76 от 2006 г., в сила от 1.11.2006 г., изм.)

Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (обн., ДВ, бр. 43 от 2008 г., изм. и доп.)

¹⁵⁰ В първоначалната редакция на наредбата (ДВ, бр. 41 от 2007 г.), нейното наименование беше "Наредба за формата, съдържанието, условията и реда за издаване на сертификати за произход на електрическа енергия, произведена от възобновяеми енергийни източници и/или по комбиниран начин". То беше променено в настоящата си редакция с измененията и допълненията на тази наредба с ПМС № 19 от 28.01.2009 г. (ДВ, бр. 10 от 2009 г.).

¹⁵¹ Вж. чл. 56 и 59.

¹⁵² Вж. чл. 2, т. 3 и 5, чл. 4, т. 16 и 22, чл. 18, чл. 28, т. 6 и 11, чл. 32 и 40.

¹⁵³ Вж. чл. 12.

Закон за енергията от възобновяеми източници (обн., ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 3.05.2011 г., изм. и доп.)

Наредба № 16–27 от 22.01.2008 г. за условията и реда за извършване на оценка за наличния и прогнозния потенциал на ресурса за производство на енергия от възобновяеми и/или алтернативни енергийни източници, издадена от министъра на икономиката и енергетиката (обн., ДВ, бр. 11 от 2008 г., в сила от 1.01.2008 г.)¹⁵⁴

Наредба № РД-16-869 от 2.08.2011 г. за изчисляването на общия дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия и потреблението на биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта, издадена от министъра на икономиката, енергетиката и туризма (обн., ДВ, бр. 70 от 2011 г., в сила от 9.09.2011 г., изм. и доп.)

Наредба № РД-16-1117 от 14.10.2011 г. за условията и реда за издаване, прехвърляне, отмяна и признаване на гаранциите за произход на енергията от възобновяеми източници, издадена от министъра на икономиката, енергетиката и туризма (обн., ДВ, бр. 84 от 2011 г., в сила от 1.01.2012 г., изм. и доп.)

Тарифа за таксите, които се събират от Агенцията за устойчиво енергийно развитие по Закона за енергийната ефективност и Закона за енергията от възобновяеми източници, приета с Постановление № 26 на Министерския съвет от 10.02.2012 г. (обн., ДВ, бр. 14 от 2012 г., в сила от 17.02.2012 г.)

Наредба № РД-16-558 от 08.05.2012 г. за набирането и предоставянето на информацията чрез Националната информационна система за потенциала, производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници в Република България, издадена от министъра на икономиката, енергетиката и туризма (обн., ДВ, бр. 39 от 2012 г., в сила от 22.05.2012 г.)

Наредба за критериите за устойчивост на биогоривата и течните горива от биомаса, приета с Постановление № 302 на Министерския съвет от 26.11.2012 г. (обн., ДВ, бр. 95 от 2012 г., в сила от 04.01.2013 г., изм. и доп.)

Наредба № РД-16-317 от 27.02.2013 г. за реда за издаване на удостоверения и вписване в регистъра на лицата, които извършват монтиране, поддържане, ремонтиране и преустройство на съоръжения в енергийни обекти за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници, издадена от министъра на икономиката, енергетиката и туризма (обн., ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 01.04.2013 г.)

Закон за съхранение на въглероден диоксид в земните недра (обн., ДВ, бр. 14 от 2012 г., в сила от 17.02.2012 г., изм. и доп.)

Закон за ограничаване изменението на климата (обн., ДВ, бр. 22 от 2014 г., в сила от 11.03.2014 г., изм. и доп.)

Наредба за реда и начина за организиране на националните инвентаризации на емисиите на вредни вещества и парникови газове в атмосферата, приета с Постановление № 261 на Министерския съвет от 28.08.2014 г. (обн., ДВ, бр. 74 от 2014 г., в сила от 05.09.2014 г., изм. и доп.)

Наредба за реда и начина за издаване и преразглеждане на разрешителни за емисии на парникови газове и за осъществяване на мониторинг от операторите на

¹⁵⁴ Наредбата все още е в сила на основание § 10, ал. 3 от ПЗР на Закона за енергията от възобновяеми източници от 2011 г.

инсталации и авиационните оператори, участващи в Европейската схема на търговия с емисии, приета с Постановление № 265 на Министерския съвет от 29.08.2014 г. (обн., ДВ, бр. 74 от 2014 г., в сила от 05.09.2014 г., изм. и доп.)

Наредба за реда и начина на администриране на Националния регистър за търговия с квоти за емисии на парникови газове, приета с Постановление № 266 на Министерския съвет от 29.08.2014 г. (обн., ДВ, бр. 74 от 2014 г., в сила от 05.09.2014 г., изм. и доп.)

Наредба за условията, реда и начина за изготвяне на докладите и за верификация на докладите на операторите на инсталации и на авиационните оператори и за изготвяне и проверка на заявления на нови участници (обн., ДВ, бр. 75 от 2014 г., в сила от 09.09.2014 г.)

Наредба № 1 от 04.03.2015 г. за определяне на реда и начина на разходване на приходите от продажбата на квоти за емисии от авиационни дейности чрез търг, издадена от министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 24 от 2015 г., в сила от 31.03.2015 г., изм. и доп.)

Наредба за Регистъра и издаване на решения по Механизма за корекция на въглеродните емисии на границите, приета с Постановление № 141 на Министерския съвет от 10.09.2026 г. (обн., ДВ, бр. 85 от 2026 г., в сила от 15.09.2026 г.)

Законът за енергийната ефективност (обн., ДВ, бр. 35 от 2015 г., в сила от 15.05.2015 г., изм. и доп.)

Наредба № РД-16-301 от 20.03.2009 г. за определяне на съдържанието, структурата, условията и реда за набиране и предоставяне на информация, издадена от министъра на икономиката и енергетиката (обн., ДВ, бр. 25 от 2009 г., в сила от 3.04.2009 г.)

Наредба № РД-16-348 от 2.04.2009 г. за обстоятелствата, подлежащи на вписване в регистъра на лицата, извършващи сертифициране на сгради и обследване за енергийна ефективност, реда за получаване на информация от регистъра, условията и реда за придобиване на квалификация и необходимите технически средства за извършване на дейностите по обследване и сертифициране, издадена от министъра на икономиката и енергетиката (обн., ДВ, бр. 28 от 2009 г., в сила от 14.04.2009 г.)

Наредба за методиките за определяне на националните индикативни цели, реда за разпределяне на тези цели като индивидуални цели за енергийни спестявания между лицата по чл. 10, ал. 1 от Закона за енергийната ефективност, допустимите мерки по енергийна ефективност, методиките за оценяване и начините за потвърждаване на енергийните спестявания, приета с Постановление № 79 на Министерския съвет от 1.04.2009 г. (обн., ДВ, бр. 27 от 2009 г., в сила от 10.04.2009 г.)

Наредба № РД-16-932 от 23.10.2009 г. за условията и реда за извършване на проверка за енергийна ефективност на водогрейните котли и на климатичните инсталации по чл. 27, ал. 1 и чл. 28, ал. 1 от Закона за енергийната ефективност и за създаване, поддържане и ползване на базата данни за тях, издадена от министъра на икономиката, енергетиката и туризма (обн., ДВ, бр. 89 от 2009 г., в сила от 10.11.2009 г.)¹⁵⁵

¹⁵⁵ Вж. приложения №№ 1 и 3 към наредбата относно въглеродния окис (CO) като един от параметрите на димния газ.

Тарифа за таксите, които се събират от Агенцията за устойчиво енергийно развитие по Закона за енергийната ефективност и Закона за енергията от възобновяеми източници, приета с Постановление № 26 на Министерския съвет от 10.02.2012 г. (обн., ДВ, бр. 14 от 2012 г., в сила от 17.02.2012 г.)

Специализирана методика за оценяване на енергийните спестявания след газификация, приета с Постановление № 258 на Министерския съвет от 19.10.2012 г. (обн., ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 01.11.2012 г.)

Специализирани методики за оценка на енергийните спестявания, приети с Постановление № 36 на Министерския съвет от 15.02.2013 г. (обн., ДВ, бр. 17 от 2013 г.)

Наредба № Е-РД-04-05 от 08.09.2016 г. за определяне на показателите за разход на енергия, енергийните характеристики на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление, както и за определяне на условията и реда за извършване на обследване за енергийна ефективност и изготвяне на оценка за енергийни спестявания, издадена от министъра на енергетиката и министъра на икономиката (ДВ, бр. 81 от 2016 г.)

Закон за обществените поръчки (обн., ДВ, бр. 13 от 2016 г., в сила от 15.04.2016 г., изм. и доп.)

Постановление № 356 на Министерския съвет от 29.12.2023 г. за определяне на възложителите, които са задължени да възлагат обществени поръчки при спазване на изискванията на чл. 47, ал. 5 от Закона за обществените поръчки, както и на дела на чистите превозни средства спрямо общия брой превозни средства, които са предмет на доставка или се използват за извършване на услуги по чл. 47, ал. 5 от Закона за обществените поръчки (ДВ, бр. 1 от 2024 г., в сила от 02.01.2024 г.)

Наредба № Н-21 от 19.12.2023 г. за изискванията към чистите превозни средства, приета от министъра на транспорта и съобщенията (обн., ДВ, бр. 2 от 2024 г., в сила от 05.01.2024 г.)

Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 г., приет с Решение по Протокол № 8 на Министерския съвет от 27.02.2020 г. (необнародван) (публикуван В: Министерство на енергетиката [онлайн]. [прегледан 19.05.2023].

Достъпно

от:

https://me.government.bg/files/useruploads/files/national_energy_and_climate_plan_bulgaria_clear_22.02.20.pdf.)

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2

НЯКОИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ ПО ОПАЗВАНЕ НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ ОТ ЗАМЪРСЯВАНЕ, КОИТО НЕ СА В СИЛА

I. НОРМАТИВНИ АКТОВЕ, ОТНАСЯЩИ СЕ ПРЯКО ДО ОПАЗВАНЕТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ ОТ ЗАМЪРСЯВАНЕ, КОИТО НЕ СА В СИЛА

Закон за опазване на въздуха, водите и почвата от замърсяване (обн., ДВ, бр. 84 от 1963 г., в сила от 30.06.1964 г., изм. и доп. – отм. в частта му относно опазването на въздуха от замърсяване, бр. 45 от 1996 г.)¹⁵⁶

¹⁵⁶ С приемането на Закона за чистотата на атмосферния въздух през 1996 г. наименованието на този закон се промени в "Закон за опазване на водите и почвата от замърсяване", а с приемането на Закона за водите през 1999 г. – в "Закон за опазване на почвата от замърсяване".

Правилник за приложение на Закона за опазване на въздуха, водите и почвата от замърсяване, приет с Постановление № 45 на Министерския съвет от 24.09.1964 г. (обн., ДВ, бр. 80 от 1964 г., изм. и доп. – осн. отм., в частта му относно опазването на въздуха от замърсяване, бр. 45 от 1996 г.)¹⁵⁷

Наредба № 1 за нормите относно допустимото съдържание на вредни вещества в газовете, изпускани в атмосферата, издадена от председателя на Комитета за опазване на природната среда (обн., ДВ, бр. 18 от 1978 г. – отм., бр. 7 от 1986 г.)

Наредба за имуществени санкции при замърсяване на въздуха, водите и почвата, приета с Постановление № 7 на Министерския съвет от 14.03.1978 г. (обн., ДВ, бр. 30 от 1978 г., изм. и доп. – отм., бр. 15 от 1993 г.)

Наредба № 1 за допустимото съдържание на вредни вещества в газовете, изпускани в атмосферата, издадена от председателя на Комитета за опазване на природната среда (обн., ДВ, бр. 7 от 1986 г. – отм., бр. 81 от 1991 г.)

Норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на вредни вещества, изпускани в атмосферата, издадени от министъра на околната среда (обн., ДВ, бр. 81 от 1991 г., попр. – отм., бр. 51 от 1998 г.)

Решение № 350 на Министерския съвет от 14.08.1995 г. за изпълнение на задълженията на Република България, произтичащи от Виенската конвенция за защита на озоновия слой от 1985 г. и от Монреалския протокол от 1987 г. за прекратяване използването на озоноразрушаващи вещества (необнародвано – заг. знач.)¹⁵⁸

Наредба № 2 от 19.02.1998 г. за норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижни източници, издадена от министъра на околната среда и водите, министъра на промишлеността, министъра на регионалното развитие и благоустройството и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 51 от 1998 г., изм. и доп. – отм., бр. 64 от 2005 г.)¹⁵⁹

Наредба № 8 от 3.05.1999 г. за норми за озон в атмосферния въздух, издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 46 от 1999 г., в сила от 22.05.1999 г. – отм., бр. 64 от 2004 г., считано от 1.01.2005 г., а чл.чл. 3, 5 и 8 – от 1.01.2010 г.)¹⁶⁰

Наредба № 9 от 3.05.1999 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици и олово в атмосферния въздух, издадена от министъра на околната

¹⁵⁷ Вж. чл. 1–22.

¹⁵⁸ С т. 1 от решението е утвърдена Национална програма за поэтапно ограничаване на употребата на озоноразрушаващи вещества в Република България.

¹⁵⁹ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за чистотата на атмосферния въздух от 1996 г. Изискванията ѝ са отменени както следва: 1) към новите неподвижни източници – от 6.08.2006 г.; 2) към действащите неподвижни източници по по § 11 от ПЗР на Наредба № 1 от 27.06.2005 г. (ДВ, бр. 64 от 2005 г.) – от датата на окончателното им извеждане от експлоатация съгласно сроковете по подадените от операторите декларации, но не по-късно от 31.12.2010 г.; 3) към инсталациите по § 10, ал. 1 от ПЗР на същата наредба с комплексни разрешителни за експлоатацията им – в съответствие със сроковете по издадените разрешителни, вкл. тези по чл. 117, ал. 3 от ЗООС; 4) към действащите неподвижни източници, извън тези по точки 2 и 3 – от 31.12.2008 г.

¹⁶⁰ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за чистотата на атмосферния въздух от 1996 г.

среда и водите и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 46 от 1999 г., в сила от 1.01.2000 г., изм. и доп. – отм., бр. 58 от 2010 г., считано от 30.07.2010 г.)¹⁶¹

Наредба № 15 от 29.07.1999 г. за норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на серен диоксид, азотни оксиди и прахообразни вещества, изпускани в атмосферния въздух от нови големи горивни инсталации, издадена от министъра на околната среда и водите, министъра на промишлеността, министъра на регионалното развитие и благоустройството и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 73 от 1999 г. – отм., бр. 93 от 2003 г.)¹⁶²

Наредба № 17 от 2.11.1999 г. за норми за съдържание в горивата на олово, сяра и други вредни за околната среда вещества, издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 97 от 1999 г., в сила от 1.01.2000 г. – отм., бр. 66 от 2003 г.)¹⁶³

Наредба за осъществяване на контрол и управление на веществата, които нарушават озоновия слой, приета с Постановление № 254 на Министерския съвет от 30.12.1999 г. (обн., ДВ, бр. 3 от 2000 г., в сила от 1.01.2000 г., изм. и доп. – отм., бр. 2 от 2011 г., считано от 7.01.2011 г.)¹⁶⁴

Решение № 148 на Министерския съвет от 27.03.2000 г. за утвърждаване на временни норми за допустими емисии на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от "ТЕЦ" ЕАД – Девня (необнародвано)¹⁶⁵

Наредба № 1 от 16.01.2004 г. за норми за бензен и въглероден оксид в атмосферния въздух, издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 14 от 2004 г., в сила от 1.01.2004 г. – отм., бр. 58 от 2010 г., считано от 30.07.2010 г.)¹⁶⁶

Наредба № 4 от 5.07.2004 г. за норми за озон и алармени прагове за нивата на озон в атмосферния въздух, издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 64 от 2004 г., в сила от 1.01.2005 г. – отм., бр. 58 от 2010 г., считано от 30.07.2010 г.)¹⁶⁷

Национален план за действие по изменение на климата, приет с Решение № 393 на Министерския съвет от 6.07.2000 г. (необнародвано – заг. знач.)¹⁶⁸

Заповед № РД-496 от 5.10.2000 г., издадена от министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 86 от 2000 г. – временен нормативен акт)¹⁶⁹

¹⁶¹ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за чистотата на атмосферния въздух от 1996 г.

¹⁶² Наредбата е свързана с прилагането на Закона за чистотата на атмосферния въздух от 1996 г.

¹⁶³ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за чистотата на атмосферния въздух от 1996 г.

¹⁶⁴ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за чистотата на атмосферния въздух от 1996 г.

¹⁶⁵ Решението беше в сила до 31.03.2005 г. в контекста на прилагането на временните норми, утвърдени с него и бе прието на основание чл. 10, ал. 1, т. 2 от Закона за чистотата на атмосферния въздух от 1996 г.

¹⁶⁶ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за чистотата на атмосферния въздух от 1996 г.

¹⁶⁷ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за чистотата на атмосферния въздух от 1996 г.

¹⁶⁸ Този план бе временен нормативен акт, отнасяше се за периода 2000 – 2004 г. и беше свързан със задълженията на България по Рамковата конвенция на ООН за изменение на климата от 1992 г.

¹⁶⁹ Заповедта е свързана с прилагането на ПМС № 254 от 30.12.1999 г. за контрол и управление на веществата, които нарушават озоновия слой. Тя се отнася до вноса и износа на озоноразрушаващи вещества през 2001 г.

Заповед № РД-732 от 3.10.2001 г., издадена от министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 96 от 2001 г. – временен нормативен акт)¹⁷⁰

Заповед № РД-10-20 от 1.11.2002 г., издадена от министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 110 от 2002 г. – временен нормативен акт)¹⁷¹

Заповед № РД-1100 от 19.10.2004 г. на министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 97 от 2004 г. – временен нормативен акт)¹⁷²

Заповед № РД-1214 от 8.12.2005 г., издадена от министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 105 от 2005 г.)¹⁷³

Постановление № 251 на Министерския съвет от 3.06.1997 г. за освобождаване от митни сборове вноса на стоки по Споразумението между Република България и Международната банка за възстановяване и развитие за дарение от Глобалния доверителен фонд за околната среда за изпълнение на Националната програма за ограничаване на употребата на озоноразрушаващи вещества (обн., ДВ, бр. 46 от 1997 г., в сила от 10.06.1997 г. – отм., бр. 88 от 2006 г.)

Втори Национален план за действие по изменение на климата: 2005–2008 г., одобрен с Решение № 1012 на Министерския съвет от 21.12.2004 г. (необнародвано – заг. знач.)¹⁷⁴

Решение във връзка с разискванията по питането на народните представители Емилия Масларова, Димитър Димитров и Йордан Димов към министъра на околната среда и водите Долорес Арсенова, прието от Народното събрание на 24.07.2004 г. (обн., ДВ, бр. 87 от 2004 г. – заг. знач.)¹⁷⁵

Решение по доклада на Временната анкетна комисия, която да проучи дейността на правителството във връзка с обгазяването на Стара Загора през 2004 и 2005 г., прието от Народното събрание на 2.09.2005 г. (обн., ДВ, бр. 74 от 2005 г. – заг. знач.)

II. НОРМАТИВНИ АКТОВЕ, ОТНАСЯЩИ СЕ КОСВЕНО ДО ОПАЗВАНЕТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ ОТ ЗАМЪРСЯВАНЕ, КОИТО НЕ СА В СИЛА

Закон за митниците (обн., Изв., бр. 21 от 1960 г., изм. и доп. – отм., ДВ, бр. 15 от 1998 г., считано от 1.01.1999 г.)

Постановление № 251 на Министерския съвет от 3.06.1997 г. за освобождаване от митни сборове вноса на стоки по Споразумението между Република България и

¹⁷⁰ Заповедта е свързана с прилагането на ПМС № 254 от 30.12.1999 г. за контрол и управление на веществата, които нарушават озоновия слой. Тя се отнася до вноса и износа на озоноразрушаващи вещества през 2002 г.

¹⁷¹ Заповедта е свързана с прилагането на ПМС № 254 от 30.12.1999 г. за контрол и управление на веществата, които нарушават озоновия слой. Тя се отнася до вноса и износа на озоноразрушаващи вещества през 2003 г.

¹⁷² Заповедта е свързана с прилагането на ПМС № 254 от 30.12.1999 г. за контрол и управление на веществата, които нарушават озоновия слой. Тя се отнася до вноса и износа на озоноразрушаващи вещества през 2005 г.

¹⁷³ Тази заповед е временен нормативен акт. С нея се определят количествата на веществата по приложение № 4 към ПМС № 254 от 1999 г., които подлежат на внос през 2006 г.

¹⁷⁴ Това е временен нормативен акт за периода до края на 2008 г.

¹⁷⁵ Решението се отнася до обгазяването на гр. Стара Загора през 2004 г. със серен двуокис (диоксид).

Международната банка за възстановяване и развитие за дарение от Глобалния доверителен фонд за околната среда за изпълнение на Националната програма за ограничаване на употребата на озоноразрушаващи вещества (обн., ДВ, бр. 46 от 1997 г., в сила от 10.06.1997 г. – отм., бр. 88 от 2006 г., считано от 1.01.2007 г.)

Указ [№ 257 на Президиума на Народното събрание от 19.03.1966 г.] за Държавната санитарна инспекция (обн., ДВ, бр. 24 от 1966 г. – отм., бр. 15 от 1972 г.)

Пределно допустими концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места, издадени от министъра на народното здраве (обн., ДВ, бр. 3 от 1970 г., в сила от 9.01.1970 г., доп. – отм., бр. 16 от 1984 г.)

Закон за защита на природата (обн., ДВ, бр. 47 от 1967 г., изм. и доп. – отм., бр. 77 от 2002 г.)¹⁷⁶

Указ [№ 211 на Държавния съвет от 11.02.1972 г.] за държавния санитарен контрол в Народна република България (обн., ДВ, бр. 15 от 1972 г. – отм., бр. 88 от 1973 г.)¹⁷⁷

Закон за движение по пътищата (обн., ДВ, бр. 53 от 1973 г., изм. и доп. – отм., бр. 20 от 1999 г.)

Наредба № 1 за талон за вредности от моторните превозни средства, издадена от министъра на транспорта (обн., ДВ, бр. 17 от 1985 г., в сила от 1.05.1985 г. – осн. отм., бр. 20 от 1999 г.)

Закон за териториално и селищно устройство (обн., ДВ, бр. 29 от 1973 г., попр., изм. и доп. – отм., бр. 1 от 2001 г.)

Инструкция за изчисляване на разпространението в атмосферата на вредните вещества, съдържащи се в отпадъчните газове на предприятията, утвърдена със Заповед № 231 от 9.03.1978 г. на председателя на Комитета по архитектура и благоустройство (необнародвана, публикувана в "Бюлетин за строителство и архитектура". София, 1978, № 5, с. 1–30. – отм., Бюлетин "Строителство и архитектура". София, 1998, № 7-8, с. 62.)

Закон за народното здраве (обн., ДВ, бр. 88 от 1973 г., изм. и доп. – отм., бр. 70 от 2004 г.)

Наредба № 2 за пределно допустимите концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места, издадена от министъра на народното здраве (обн., ДВ, бр. 16 от 1984 г.; изм., бр. 17 от 1992 г. и бр. 43 от 1994 г. – отм., бр. 88 от 1997 г.)

Наредба № 13 от 24.07.1992 г. за пределно допустимите концентрации на вредни вещества във въздуха на работната среда, издадена от министъра на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 81 от 1992 г., изм. и доп. – отм., бр. 8 от 2004 г., считано от 31.01.2005 г.)

Правилник за функциите и задачите на Комитета за опазване на природната среда при Министерския съвет, приет с Постановление № 89 на Министерския съвет от 29.10.1976 г. (обн., ДВ, бр. 49 от 1977 г. – осн. отм., мълч., бр. 50 от 1990 г.)

¹⁷⁶ Вж. чл. 5.

¹⁷⁷ Вж. чл. 1, буква "б" и чл. 5, буква "в".

Инструкция № 1 за експлоатация на прахоуловителни и газопречистващи уредби (инсталации), издадена от председателя на Комитета за опазване на природната среда (обн., ДВ, бр. 61 от 1977 г. – осн. отм., мълч., бр. 50 от 1990 г.)

Закон за опазване на околната среда (обн., ДВ, бр. 86 от 1991 г., попр., изм. и доп. – отм., бр. 91 от 2002 г.)

Наредба за реда за определяне и налагане на санкции при увреждане или при замърсяване на околната среда над допустимите норми, приета с Постановление № 24 на Министерския съвет от 4.02.1993 г. (обн., ДВ, бр. 15 от 1993 г., попр., изм. и доп. – отм., бр. 69 от 2003 г.)

Закон за акцизите (обн., ДВ, бр. 19 от 1994 г., изм. – отм., бр. 91 от 2005 г., считано от 1.01.2006 г.)

Закон за таксите върху течните горива за фонд “Републиканска пътна мрежа” и за Националния фонд за опазване на околната среда (обн., ДВ, бр. 16 от 1996 г., изм. и доп. – отм., ДВ, бр. 27 от 2000 г.)

Наредба № 26 от 19.11.1998 г. за регистрация на земеделската и горската техника, издадена от министъра на земеделието, горите и аграрната реформа (обн., ДВ, бр. 140 от 1998 г., изм. – отм., бр. 93 от 2005 г., считано от 1.01.2006 г.)¹⁷⁸

Наредба № 21 от 3.06.2003 г. за одобрение на типа на нови колесни трактори, издадена от министъра на земеделието и горите (обн., ДВ, бр. 63 от 2003 г., в сила от 1.01.2004 г., попр., изм. и доп. – отм., бр. 11 от 2006 г., считано от 1.01.2006 г.)¹⁷⁹

Наредба № 51 от 11.11.2003 г. за условията и реда за одобряване на типа на нови трактори по отношение на мерките срещу емисиите на замърсители от дизелови двигатели, издадена от министъра на земеделието и горите (обн., ДВ, бр. 108 от 2003 г., изм. и доп. – отм., бр. 4 от 2018 г., считано от 09.01.2018 г.)¹⁸⁰

Наредба № 9 от 11.02.2004 г. за условията и реда за одобрение на типа на безопасно стъкло и на механично теглилно-прикачно устройство на нови колесни трактори и за одобрение на типа на нови колесни трактори по отношение на отделни компоненти и характеристики, издадена от министъра на земеделието и горите (обн., ДВ, бр. 40 от 2004 г., в сила от 14.05.2004 г. – отм., бр. 4 от 2018 г., считано от 09.01.2018 г.)¹⁸¹

Наредба № 14 от 8.04.2004 г. за условията и реда за одобрение на типа на двигатели с компресионно запалване и за одобрение на типа на нови колесни трактори по отношение на емисиите на замърсители, издадена от министъра на земеделието и

¹⁷⁸ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за регистрация и контрол на земеделската и горската техника от 1998 г.

¹⁷⁹ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за регистрация и контрол на земеделската и горската техника от 1998 г.

¹⁸⁰ Първоначалното наименование на наредбата, до измененията и допълненията ѝ в 2006 г. (ДВ, бр. 63 от 2006 г.), беше “Наредба № 51 от 11.11.2003 г. за условията и реда за одобряване на типа на нови колесни трактори по отношение на мерките срещу емисиите на замърсители от дизелови двигатели”. Тя е свързана с прилагането на Закона за регистрация и контрол на земеделската и горската техника от 1998 г.

¹⁸¹ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за регистрация и контрол на земеделската и горската техника от 1998 г.

горите (обн., ДВ, бр. 49 от 2004 г., в сила от 8.06.2004 г., изм. и доп. – отм., бр. 4 от 2018 г., считано от 09.01.2018 г.)

Наредба № 30 от 29.12.2005 г. за одобрение на типа на нови колесни и верижни трактори, техните ремаркета и сменяема прикачна техника, издадена от министъра на земеделието и горите (обн., ДВ, бр. 11 от 2006 г., в сила от 1.01.2006 г., изм. и доп. – отм., бр. 4 от 2018 г., считано от 09.01.2018 г.)¹⁸²

Наредба № 60 от 14.05.2003 г. за одобряване типа на нови моторни превозни средства и техните ремаркета, издадена от министъра на транспорта и съобщенията (обн., ДВ, бр. 59 от 2003 г., изм. и доп. – отм., бр. 40 от 2009 г., считано от 29.04.2009 г.)¹⁸³

Наредба № 73 от 7.10.2003 г. за одобряване типа на нови моторни превозни средства по отношение замърсяването на въздуха от емисии от двигателите, издадена от министъра на транспорта и съобщенията (обн., ДВ, бр. 22 от 2004 г. – отм., бр. 51 от 2006 г.)¹⁸⁴

Наредба № 78 от 7.10.2003 г. за одобряване типа на нови моторни превозни средства, работещи с двигатели със запалване чрез стъстяване по отношение на емисии замърсяващи газове и частици, и на нови моторни превозни средства, работещи с двигатели с принудително запалване, използващи гориво “природен газ” или “втечнен нефтен газ”, по отношение на емисии замърсяващи газове, издадена от министъра на транспорта и съобщенията (обн., ДВ, бр. 22 от 2004 г. – отм., бр. 1 от 2007 г.)¹⁸⁵

Наредба № 32 от 5.08.1999 г. за периодичните прегледи за проверка на техническата изправност на пътните превозни средства, издадена от министъра на транспорта (обн., ДВ, бр. 74 от 1999 г., в сила от 1.09.1999 г., изм. и доп. – отм., бр. 104 от 2011 г., считано от 1.01.2012 г.)¹⁸⁶

Наредба № 66 от 26.08.2003 г. за одобряване типа на нови моторни превозни средства с дизелови двигатели по отношение на емисиите от отработили газове, издадена от министъра на транспорта и съобщенията (обн., ДВ, бр. 88 от 2003 г., изм. и доп. – отм., бр. 75 от 2012 г., считано от 02.01.2013 г.)¹⁸⁷

Наредба № 77 от 7.10.2003 г. за одобряване типа на нови моторни превозни средства по отношение на емисии на въглероден двуокис и разхода на гориво, издадена от министъра на транспорта и съобщенията (обн., ДВ, бр. 1 от 2004 г., изм. и доп. – отм., бр. 75 от 2012 г., считано от 02.01.2013 г.)¹⁸⁸

Наредба № 130 от 18.08.2005 г. за одобряване типа на определени компоненти, отделни технически възли и системи, предназначени за дву- и триколесни моторни превозни средства и за одобряване типа на нови дву- и триколесни моторни превозни средства по отношение на определени компоненти, отделни технически възли, системи

¹⁸² Наредбата е издадена във връзка със Закона за регистрация и контрол на земеделската и горската техника от 1998 г.. В част II на приложение № 5 към чл. 14, ал. 2 сред данните на сертификата за одобрение на типа на превозното средство фигурират “резултати от измерването на емисиите на отработили газове” и по-специално на CO, HC, NO_x, частици, димност, NMHC, CH₄.

¹⁸³ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за движение по пътищата от 1999 г.

¹⁸⁴ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за движение по пътищата от 1999 г.

¹⁸⁵ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за движение по пътищата от 1999 г.

¹⁸⁶ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за движение по пътищата от 1999 г.

¹⁸⁷ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за движение по пътищата от 1999 г.

¹⁸⁸ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за движение по пътищата от 1999 г.

и характеристики, издадена от министъра на транспорта и съобщенията (обн., ДВ, бр. 76 от 2005 г., изм. и доп. – отм., бр. 24 от 2018 г., считано от 16.03.2018 г.)¹⁸⁹

Наредба № 73 от 15.05.2006 г. за одобряване типа на нови моторни превозни средства по отношение на замърсяването на въздуха от емисии от двигателите, издадена от министъра на транспорта (обн., ДВ, бр. 51 от 2006 г., изм. и доп. – отм., бр. 75 от 2012 г., считано от 02.01.2013 г.)¹⁹⁰

Наредба № 78 от 28.11.2006 г. за одобряване типа на: двигатели със запалване чрез сгъстяване по отношение на емисиите замърсяващи газове и частици; двигатели с принудително запалване, работещи с гориво “природен газ” или “втечнен нефтен газ”, по отношение на емисиите замърсяващи газове; нови моторни превозни средства, оборудвани с тези двигатели, издадена от министъра на транспорта (обн., ДВ, бр. 1 от 2007 г., изм. и доп. – отм., бр. 17 от 2015 г.)¹⁹¹

Закон за защита на потребителите и за правилата за търговия (обн., ДВ, бр. 30 от 1999 г., в сила от 3.07.1999 г., изм. – отм., бр. 99 от 2005 г.)

Наредба за изискванията за етикетиране на нови леки автомобили по отношение на разхода на гориво и на емисиите на въглероден двуокис, приета с Постановление № 130 на Министерския съвет от 15.06.2004 г. (обн., ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 26.12.2004 г., изм. – отм., бр. 76 от 2006 г., считано от 1.11.2006 г.)

Наредба за съществените изисквания и оценяване съответствието на котли за гореща вода, предназначени за работа с течни или газообразни горива, по отношение на коефициента на полезно действие, приета с Постановление № 138 на Министерския съвет от 21.06.2004 г. (обн., ДВ, бр. 56 от 2004 г., в сила от 30.06.2005 г., изм. и доп. – отм., бр. 14 от 2015 г., считано от 20.02.2015 г.)¹⁹²

Наредба за допълнителните мерки, свързани с прилагането на регламенти, приети съгласно чл. 15 от Директива 2009/125/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за определяне на изискванията за екодизайн към продуктите, свързани с енергопотреблението, приета с ПМС № 101 от 21.05.2010 г. (ДВ, бр. 41 от 2010 г., изм. и доп. – отм., бр. 14 от 2015 г.)¹⁹³

Наредба за реда за определяне и налагане на санкции при увреждане или замърсяване на околната среда над допустимите норми, приета с Постановление № 169

¹⁸⁹ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за движение по пътищата от 1999 г. Вж. чл. 1, ал. 1, т. 1, буква “з” и т. 3, буква “л”, чл. 99–107 и приложение № 5 (в това приложение фигурират пределно допустими норми за емисии на CO, HC и NO_x от мотоциклети (двуколесни), както и три- и четирикотелни МПС, актуализирани с измененията и допълненията на наредбата в 2007 г. (ДВ, бр. 60 от 2007 г.) – бел. авт.).

¹⁹⁰ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за движение по пътищата от 1999 г.

¹⁹¹ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за движение по пътищата от 1999 г.

¹⁹² Наредбата е свързана с прилагането на Закона за техническите изисквания към продуктите от 1999 г.

¹⁹³ Първоначалното наименование на наредбата, до измененията и допълненията ѝ в 2011 г. (ДВ, бр. 58 от 2011 г.), беше “Наредба за допълнителните мерки, свързани с прилагането на регламенти, приети съгласно чл. 15 от Директива 2005/32/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6.07.2005 г. за създаване на рамка за определяне на изискванията за екодизайн към енергоемките продукти и за изменение на Директива 92/42/ЕИО на Съвета и директиви 96/57/ЕО и 2000/55/ЕО на Европейския парламент и на Съвета”. Тя е свързана с прилагането на Закона за техническите изисквания към продуктите от 1999 г.

на Министерския съвет от 29.07.2003 г. (обн., ДВ, бр. 69 от 2003 г., в сила от 6.09.2003 г. – отм., бр. 70 от 2011 г., считано от 9.09.2011 г.)¹⁹⁴

Наредба за реда и начина за издаване и преразглеждане на разрешителни за емисии на парникови газове и осъществяване на мониторинг от операторите на инсталации, участващи в схемата за търговия с квоти за емисии на парникови газове, приета с Постановление № 202 на Министерския съвет от 2.08.2006 г. (обн., ДВ, бр. 65 от 2006 г., в сила от 11.08.2006 г. – отм., бр. 99 от 2010 г., считано от 17.12.2010 г.)¹⁹⁵

Наредба за реда и начина на функциониране на Националния регистър за отчитане на издаването, притежаването, предаването, прехвърлянето и отмяната на квоти за емисии на парникови газове, приета с Постановление № 7 на Министерския съвет от 19.01.2007 г. (обн., ДВ, бр. 10 от 2007 г., в сила от 1.01.2007 г. – отм., бр. 102 от 2010 г., считано от 30.12.2010 г.)

Наредба за условията, реда и начина за изготвяне на докладите и за верификация на докладите на операторите на инсталации, участващи в схемата за търговия с квоти за емисии на парникови газове, приета с Постановление № 8 на Министерския съвет от 19.01.2007 г. (обн., ДВ, бр. 10 от 2007 г., в сила от 30.01.2007 г. – отм., бр. 99 от 2010 г., считано от 17.12.2010 г.)¹⁹⁶

Наредба за реда и начина за издаване и преразглеждане на разрешителни за емисии на парникови газове и за осъществяване на мониторинг от операторите на инсталации и операторите на въздухоплавателни средства, участващи в схемата за търговия с квоти за емисии на парникови газове, Постановление № 297 на Министерския съвет от 13.12.2010 г. (обн., ДВ, бр. 99 от 2010 г., в сила от 17.12.2010 г. – отм., бр. 74 от 2014 г., считано от 05.09.2014 г.)¹⁹⁷

Наредба за реда и начина на функциониране на Националния регистър за отчитане на издаването, притежаването, предаването, прехвърлянето и отмяната на квоти за емисии на парникови газове, приета с Постановление № 313 на Министерския съвет от 22.12.2010 г. (обн., ДВ, бр. 102 от 2010 г., в сила от 30.12.2010 г. – отм., бр. 74 от 2014 г., считано от 05.09.2014 г.)¹⁹⁸

Наредба за условията, реда и начина за изготвяне на докладите и за верификация на докладите на операторите на инсталации и на операторите на въздухоплавателни средства, приета с Постановление № 298 на Министерския съвет от 13.12.2010 г. (обн., ДВ, бр. 99 от 2010 г., в сила от 17.12.2010 г. – отм., бр. 75 от 2010 г., считано от 09.09.2014 г.)¹⁹⁹

Закон за обществените поръчки (обн., ДВ, бр. 28 от 2004 г., изм. и доп. – отм., бр. 13 от 2016 г., считано от 15.04.2016 г.)

Закон за енергийната ефективност (обн., ДВ, бр. 18 от 2004 г., изм. и доп. – отм., бр. 98 от 2008 г., считано от 14.11.2008 г.)

Тарифа за таксите, които се събират от Агенцията по енергийна ефективност за издаване на удостоверенията за енергийни спестявания по чл. 51, ал. 1 от Закона за

¹⁹⁴ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за опазване на околната среда от 2002 г.

¹⁹⁵ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за опазване на околната среда от 2002 г.

¹⁹⁶ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за опазване на околната среда от 2002 г.

¹⁹⁷ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за опазване на околната среда от 2002 г.

¹⁹⁸ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за опазване на околната среда от 2002 г.

¹⁹⁹ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за опазване на околната среда от 2002 г.

енергийната ефективност, приета с Постановление № 79 на Министерския съвет от 1.04.2009 г. (обн., ДВ, бр. 27 от 2009 г., в сила от 10.04.2009 г. – отм., бр. 14 от 2012 г., считано от 17.02.2012 г.)

Закон за възобновяемите енергийни източници и алтернативните енергийни източници и биогоривата (обн., ДВ, бр. 49 от 2007 г., изм. и доп. – отм., бр. 35 от 2011 г., считано от 3.05.2011 г.)

Наредба № 16–28 от 22.01.2008 г. за съдържанието, условията, реда и начина за предоставяне на информация за произведените, изкупените и продадени количества енергия от възобновяеми и алтернативни енергийни източници и произведените, изкупените и продадени количества биогорива, издадена от министъра на икономиката и енергетиката (обн., ДВ, бр. 11 от 2008 г., в сила от 1.01.2008 г. – отм., бр. 39 от 2012 г., считано от 22.05.2012 г.)

Наредба за издаване на сертификати за произход на електрическа енергия, произведена от възобновяеми енергийни източници, приета с Постановление № 18 на Министерския съвет от 28.01.2009 г. (обн., ДВ, бр. 10 от 2009 г., изм. и доп. – отм., бр. 5 от 2016 г., считано от 19.01.2016 г.)

Наредба № РД-16-346 от 2.04.2009 г. за показателите за разход на енергия, енергийните характеристики на промишлени системи, условията и реда за извършване на обследване за енергийна ефективност на промишлени системи, издадена от министъра на икономиката и енергетиката (обн., ДВ, бр. 28 от 2009 г., в сила от 14.04.2009 г. – отм., бр. 81 от 2016 г.)²⁰⁰

Наредба № Н-3 от 15.03.2011 г. за определяне на методиката за изчисляване на разходите за потребление на енергия, емисии на въглероден диоксид, азотни оксиди, неметанови въглеводороди и прахови частици през целия експлоатационен период на пътните превозни средства, издадена от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията (обн., ДВ, бр. 26 от 2011 г., изм. и доп. – отм., бр. 66 от 2016 г., считано от 23.08.2016 г.)²⁰¹

Наредба № Н-18 от 08.08.2016 г. за определяне на методиката за изчисляване на определени разходи за целия жизнен цикъл на пътните превозни средства, издадена от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията (обн., ДВ, бр. 66 от 2016 г. – отм., бр. 2 от 2024 г., считано от 05.01.2024 г.)²⁰²

²⁰⁰ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за енергийната ефективност от 2008 г.

²⁰¹ Наредбата е свързана с прилагането на Закона за обществените поръчки от 2016 г.

²⁰² Наредбата е свързана с прилагането на Закона за обществените поръчки от 2016 г.